

ZAKON O ZAŠTITI I POSTUPANJU SA DJECOM I MALOLJETNICIMA U KRIVIČNOM POSTUPKU FBiH

("Službene novine Federacije BiH", br. 7/2014 i 74/2020)

Dio prvi

OPĆE ODREDBE

Član 1

Predmet i primjena Zakona

Ovim zakonom utvrđuju se posebna pravila postupanja prema djeci koja su u sukobu sa zakonom, mlađim punoljetnim osobama i djeci koja su žrtve ili svjedoci prema kojima su dužni postupati sudovi, tužiteljstva, uključujući ovlaštene službene osobe, organe starateljstva, porodice, škole, institucije na svim nivoima društvene zajednice, kao i druge učesnike uključene u krivičnu proceduru na način kojim se bez diskriminacije unapređuje osjećaj dostojanstva i lične vrijednosti djeteta, uzima u obzir uzrast djeteta, najbolji interes djeteta, njegovo pravo na život, opstanak i razvoj, te omogućava da dijete u skladu sa uzrastom i zrelošću izrazi svoje mišljenje o svim pitanjima koja se na njega odnose, pri čemu sva zalaganja trebaju voditi rehabilitaciji i njegovom preuzimanju konstruktivne uloge u društvu.

Član 2

Definicija djeteta i primjena krivičnih sankcija

- (1) Dijete je u skladu sa ovim zakonom svaka osoba koja nije navršila 18 godina života.
- (2) Prema djetetu koje u vrijeme izvršenja krivičnog djela nije navršilo 14 godina (u daljnjem tekstu: dijete) ne mogu se izreći krivične sankcije niti primijeniti druge mjere predviđene ovim zakonom.
- (3) Maloljetnik je dijete koje je u vrijeme izvršenja krivičnog djela navršilo 16 godina a nije navršilo 18 godina života (u daljnjem tekstu: maloljetnik) i prema kome se mogu izreći krivične sankcije i druge mjere predviđene ovim zakonom.

Član 3

Uzrast maloljetnika u svrhu ovog zakona

- (1) Mlađi maloljetnik je maloljetnik koji je u vrijeme izvršenja krivičnog djela navršio 14 a nije navršio 16 godina života.
- (2) Stariji maloljetnik je maloljetnik koji je u vrijeme izvršenja krivičnog djela navršio 16 a nije navršio 18 godina života.
- (3) Mlađa punoljetna osoba je osoba koja je u vrijeme izvršenja krivičnog djela navršila 18 a nije navršila 21 godinu života.

Član 4

Nediskriminacija

Prema maloljetnicima i mlađim punoljetnim osobama u svim fazama postupka postupaju se na isti način bez obzira na: rasu, boju kože, spol, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno, etničko ili socijalno porijeklo, imovinsko stanje, status stečen rođenjem ili drugi status maloljetnika, njegovog roditelja, usvojitelja ili staratelja, kao i na druge oblike različitosti.

Član 5

Minimalna prava maloljetnika u postupku

Maloljetniku pripadaju minimalna prava koja se poštuju u svim fazama krivičnog postupka i ona se odnose na pravo maloljetnika da mu se jasno kaže zbog čega se optužuje, da se smatra nevinim dok se ne dokaže suprotno, da se brani šutnjom, da mu se priznanje ne iznuđuje silom, pravo na pravnu pomoć advokata, pravo na prisustvo roditelja ili staratelja, pravo na provođenje postupka "bez odgađanja", pravo da unakrsno ispituje svjedoke suprotne stranke i pozove i sasluša vlastite svjedoke pod jednakim uvjetima i pravo na djelotvoran pravni lijek.

Član 6

Jezik i pismo

Ukoliko maloljetnik ne poznaje jezik i pismo na kojem se vodi krivični postupak, sud mu određuje tumača. Razumljivost jezika podrazumijeva i upotrebu terminologije prilagođene uzrastu i stepenu razvijenosti djeteta.

Član 7

Zaštita privatnosti

Pravo na privatnost maloljetnog učinioca krivičnog djela se poštuje u svim fazama postupka tako da se u medijima neće objaviti ime i drugi podaci koji otkrivaju identitet maloljetnika.

Član 8

Preusmjeravanje od redovnog postupka

Tužitelj za maloljetnike (u daljnjem tekstu: tužitelj) i sudija za maloljetnike (u daljnjem tekstu: sudija) u skladu sa principima i pravilima propisanim ovim zakonom i podzakonskim aktima, razmotrit će mogućnost da ne pribjegavaju vođenju formalnog krivičnog postupka nego da slučaj maloljetnog učinitelja krivičnog djela riješe primjenom odgojnih preporuka kada su one u najboljem interesu maloljetnika.

Član 9

Princip srazmjernosti

Potencirajući dobrobit maloljetnika koji se nalazi u sukobu sa zakonom, ovaj zakon propisuje mogućnost izbora i primjene zakonom predviđenih sankcija i mjera koje su prilagođene ličnim

karakteristikama, sredini i prilikama u kojima maloljetnik živi i u srazmjeri sa okolnostima i težinom učinjenog krivičnog djela i uvažavanjem prava osobe oštećene krivičnim djelom.

Član 10

Sadržaj Zakona

(1) Ovaj zakon sadrži odredbe koje se primjenjuju prema maloljetnim učiniocima krivičnih djela što se odnose na materijalno krivično pravo, odredbe o organima koji ga primjenjuju, krivični postupak i izvršenje krivičnih sankcija, kao i odredbe o krivičnopravnoj zaštiti djece na čiju štetu je izvršeno krivično djelo.

(2) Odredbe ovog zakona primjenjuju se i na punoljetne osobe kada im se sudi za krivična djela koja su učinile kao maloljetnici, a ispunjeni su uvjeti koje predviđa ovaj zakon, kao i na osobe koje su krivično djelo učinile kao mlađe punoljetne osobe.

Član 11

Shodna primjena odredaba drugih zakona

Odredbe Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11) (u daljnjem tekstu: Krivični zakon), Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10 i 8/13) (u daljnjem tekstu: Zakon o krivičnom postupku), Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 44/98, 42/99, 12/09 i 42/11) (u daljnjem tekstu: Zakon o izvršenju krivičnih sankcija) i drugi opći propisi, primjenjuju se ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Dio drugi

ZNAČENJE IZRAZA

Član 12

Osnovni pojmovi

Osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno, pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

a) "**posebna pravila**" odnose se na uređenje sistema maloljetničkog pravosuđa koji čine brojne komponente: osobe koje su u njega uključene, način na koji rade, procedure, objekti itd. Aspekti provođenja maloljetničkog pravosuđa odnose se na način na koji ovlaštena službena osoba djecu lišava slobode; kako se djeca ispituju; način postupanja tužitelja, sudije i branitelja; način na koji sudije donose i izriču sankcije i druge mjere; način na koji osoblje u institucijama provodi tretman, smještaj, obrazovanje, rekreativne i sigurnosne uvjete u institucijama, kao i programe rehabilitacije i reintegracije. Izraz "**maloljetničko pravosuđe**" znači pravosudni sistem uspostavljen za djecu za koju postoje osnovi sumnje da su učinila neko krivično djelo i na opći način definira zaštitu i promovira prava djeteta na pravedan tretman;

b) **"maloljetnik"** je dijete ili mlada osoba sa kojom se prema važećim pravnim sistemima, shodno učinjenom djelu, može postupati na način koji se razlikuje od načina postupanja sa odraslim osobama;

c) **"mlađa punoljetna osoba"** je osoba koja je navršila 18 a nije navršila 21 godinu života i čiji razvoj nije na tom nivou da bi se mogla smatrati punoljetnom osobom;

d) **"djeca u sukobu sa zakonom"** je termin koji pokazuje da su djeca u kontaktu sa krivičnopравnim sistemom zbog toga što su osumnjičena, optužena ili osuđena za krivično djelo;"mladi u sukobu sa zakonom" je alternativni termin kojim mogu biti obuhvaćene i mlađe punoljetne osobe jer riječ "mladi" nema jasno određenu dobnu granicu;

e) **"maloljetni učinilac krivičnog djela, maloljetnik u sukobu sa zakonom i maloljetni prijestupnik"** su izrazi koji se odnose na maloljetnika, bez obzira na to da li je on osumnjičen, optužen ili osuđen za krivično djelo;

f) **"tužitelj za maloljetnike"** je tužitelj koji posjeduje afinitet za rad sa djecom i specijalna znanja o pravima djeteta i prestupništva mladih, kao i druga znanja i vještine koje ga čine kompetentnim za rad na slučajevima maloljetničkog prijestupništva;

g) **"sudija za maloljetnike"** je sudija koji posjeduje afinitet za rad sa djecom i specijalna znanja iz oblasti prava djeteta i prijestupništva mladih, kao i druga znanja i vještine koje ga čine kompetentnim za rad na slučajevima maloljetničkog prijestupništva;

h) **"stručni savjetnici"** suda i tužiteljstva su socijalni pedagozi - defektolozi, socijalni radnici, pedagozi i psiholozi koji imaju aktivnu ulogu u predmetima maloljetničkog prijestupništva: daju stručno mišljenje, prikupljaju potrebne podatke, vode evidencije i obavljaju druge poslove po nalogu tužitelja ili sudije;

i) **"organ starateljstva"** je centar za socijalni rad, a tamo gdje centra za socijalni rad nema odgovarajuća općinska služba socijalne zaštite koja ima ista prava i dužnosti prema djeci u sukobu sa zakonom i sprečavanju društveno neprihvatljivog ponašanja;

j) **"centar za socijalni rad"** je organ starateljstva i socijalne zaštite;

k) **"socijalna anamneza"** predstavlja nalaz i mišljenje koje socijalni radnik dostavlja na zahtjev ovlaštene službene osobe, tužitelja ili sudije i sadrži podatke o identitetu i ličnosti maloljetnika, razloge zbog kojih je došlo do prikupljanja podataka, analizu prikupljenih podataka, podatke o porodici, socijalnu dijagnozu i prognozu, kao i prijedlog mjera koje treba poduzeti;

l) **"fizički razvoj"** pojedinca označava stepen usklađenosti visine, težine i drugih fizičko-fizioloških karakteristika pojedinca sa utvrđenim normama za ciljani uzrast;

m) **"mentalni razvoj"** odnosi se na promjene u mentalnom funkcioniranju od oživljavanja fetusa do smrti jedinke ili neki dio tih promjena. Mentalni razvoj posljedica je učenja i sazrijevanja, s tim što na ranijim uzrastima preovladava sazrijevanje, a na starijim učenje;

n) **"kognitivni razvoj"** odnosi se na razvoj saznanja i podrazumijeva psihički proces tokom kojeg osoba postaje svjesna činjenica iz svoje spoljašnje i djelimično unutrašnje stvarnosti. Odvija se kroz percipiranje, pažnju, rasuđivanje, memorisanje i reprodukciju opaženog;

- o) "**osjetljiva grupa djece, rizična grupa djece**" podrazumijeva djecu kojoj treba osigurati poseban tretman, aktivnosti i mjere zaštite kao što su djeca u sukobu sa zakonom, beskućnici, djeca bez roditelja, djeca sa posebnim potrebama, djeca pripadnika manjina, imigranata itd.;
- p) "**odgojne preporuke**" predstavljaju oblik alternativnih mjera koje tužitelji ili sudije na osnovu principa oportuniteta primijenjuju prema maloljetnom učiniocu krivičnog djela vršeći tako skretanje (diverziju) sa uobičajenog krivičnog postupka;
- r) "**medijacija**" je proces posredovanja u kojem neutralna treća osoba (medijator) pomaže žrtvi i učiniocu krivičnog djela da komunikacijom postignu obostrano prihvatljivo rješenje spora;
- s) "**lišenje slobode**" je oblik zatvaranja ili pritvaranja ili smještaja u javnu ili privatnu zatvorenu instituciju naredbom suda, upravnog ili drugog organa vlasti osobe koja je mlađa od 18 godina. U ovom smislu lišenjem slobode smatra se i smještanje maloljetnog učinioca krivičnog djela u zdravstvenu ili socijalnu ustanovu;
- š) "**odgojni centar**" je ustanova koju osniva kanton u kojoj se provodi odgojna mjera upućivanja maloljetnika u odgojni centar u kojoj se vrši dijagnostika i opservacija maloljetnih učinitelja krivičnih djela tokom sudskog postupka prema naredbi tužiteljstva ili suda, te osigurava prihvata i privremeni smještaj maloljetnih učinitelja krivičnih djela tokom pripremnog postupka;
- t) "**pripremi postupak**" obuhvata aktivnosti poduzete od tužitelja ili ovlaštene službene osobe u skladu sa ovim zakonom uključujući prikupljanje i čuvanje izjava i dokaza;
- u) "**prihvatište za djecu i maloljetnike**" je ustanova socijalne zaštite ili organizaciona jedinica ustanove socijalne zaštite čiji je osnovni zadatak prihvata, privremeno zbrinjavanje i opservacija, a u koju maloljetni učinilac krivičnog djela može biti smješten prema odluci suda umjesto pritvora;
- v) "**resocijalizacija**" označava proces koji podrazumijeva poduzimanje sistematske, planske i organizirane aktivnosti društva radi osposobljavanja maloljetnika da ubuduće poštuje društvene norme i pravila kako ne bi dolazio u sukob sa zakonom i kako bi postao koristan član društvene zajednice;
- z) "**rehabilitacija**" označava prestanak svih negativnih, štetnih djelovanja koja nastupaju u vezi i kao posljedica krivične odluke, odnosno osude tako da se maloljetniku omogućava potpuna reintegracija i povratak u društvo i
- ž) "**reintegracija**" označava potpuno uključivanje maloljetnika u život kao punopravnog, ravnopravnog člana društvene zajednice tako da uživa status neosuđivanosti, a time i sva prava kao drugi punopravni građani. Krivično djelo maloljetnika se zaboravlja, a u službenoj evidenciji se ne spominje njegov sudski tretman i osuđivanost.

Dio treći

ORGANI U POSTUPKU PREMA MALOLJETNICIMA

Član 13

Opća odredba

U krivičnim predmetima maloljetnika postupak vode sudovi određeni ovim zakonom.

Član 14

Uzrast učinioca

Nadležnost sudova za suđenje maloljetniku i mlađoj punoljetnoj osobi prestaje sa navršenom 23 godinom života.

Član 15

Stvarna nadležnost

- (1) Za sva krivična djela koja je učinio maloljetnik nadležan je da odlučuje sud prvog stepena.
- (2) Sud drugog stepena je nadležan odlučivati o žalbama protiv odluka prvostepenih sudova, a u slučajevima iz člana 79. stav (2) ovog zakona sudi u prvom stepenu.
- (3) Trećestepeno vijeće Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine sastavljeno od trojice sudija sudi u slučaju predviđenom članom 17. stav (4) ovog zakona.

Član 16

Sudija za maloljetnike i vijeće za maloljetnike

- (1) U sudovima prvog stepena postoji odjeljenje za maloljetnike koje se sastoji od jednog ili više sudija za maloljetnike i jednog ili više stručnih savjetnika.
- (2) U sudovima prvog i drugog stepena postoji vijeće za maloljetnike sastavljeno od trojice sudija (vanraspravno vijeće).

Član 17

Sastav suda

- (1) U prvom stepenu za krivična djela učinjena u vrijeme maloljetstva, bez obzira na propisanu kaznu, sudi sudija kao pojedinac.
- (2) Kada sudi u drugom stepenu prema odredbi iz člana 15. stav (2) ovog zakona vijeće za maloljetnike drugostepenog suda sastavljeno je od trojice sudija određenih rasporedom poslova u tom sudu i koji imaju posebna znanja iz oblasti prava djeteta i prijestupništva mladih (u daljnjem tekstu: posebna znanja).
- (3) Vijeće sastavljeno od trojice sudija koji imaju posebna znanja odlučuje o žalbama protiv odluka sudije i donosi druge odluke van sjednice ili glavnog pretresa kada je to određeno ovim zakonom i propisano odredbama Zakona o krivičnom postupku (vanraspravno vijeće).
- (4) Vijeće sastavljeno od trojice sudija koji imaju posebna znanja, u trećem stepenu odlučuje povodom žalbe izjavljene protiv odluke drugostepenog suda u skladu sa odredbama iz člana 118. ovog zakona.

(5) Ako nije moguće u potpunosti sastaviti vijeće troje sudija sa posebnim znanjem iz člana 18. ovog zakona, osigurat će se da najmanje jedan sudija ima posebna znanja koji će istovremeno biti predsjednik vijeća za maloljetnike.

(6) Sastav vijeća za maloljetnike, po pravilu, čine sudije koji nisu istog spola.

Član 18

Posebna znanja

Sudija i tužitelj moraju imati izraženu sklonost za odgoj, potrebe i interese mladih i posebna znanja.

Član 19

Odjeljenje za maloljetnike pri tužiteljstvu i policijskom organu

(1) U tužiteljstvu postoji odjeljenje za maloljetnike koje se sastoji od jednog ili više tužitelja i jednog ili više stručnih savjetnika.

(2) U policijskom organu postoji odjeljenje za maloljetnike koje se sastoji od jednog ili više ovlaštenih službenih osoba za maloljetnike i jednog ili više stručnih savjetnika.

Član 20

Postavljanje na određeni period

Sudiju postavlja na vrijeme od pet godina opća sjednica suda, a tužitelja na vrijeme od pet godina - kolegij tužitelja. Nakon isteka pet godina sudija, odnosno tužitelj može biti ponovo postavljen na istu funkciju.

Član 21

Godišnji raspored poslova

Sudije koje sude u vijeću za maloljetnike određuju se godišnjim rasporedom poslova uzimajući u obzir zainteresiranost i sklonosti.

Član 22

Stručni savjetnici

(1) Sudovi i tužiteljstva, po pravilu, imaju stručne savjetnike: socijalne pedagoge - defektologe, socijalne radnike, pedagoge i psihologe.

(2) Stručni savjetnik tužiteljstva može u toku pripremnog postupka prikupljati podatke koji se tiču ličnosti maloljetnika; prikupljati podatke i davati mišljenje tužitelju za donošenje odluke o cjelishodnosti pokretanja postupka; prikupljati podatke koji se odnose na primjenu odgojnih preporuka; davati mišljenje o potrebi poduzimanja mjera smještaja maloljetnika u prihvatilište i poduzimanja mjera za osiguranje prisustva maloljetnika tokom postupka; običi pritvorene maloljetnike i tužitelju podnositi izvještaje i, ako je potrebno, predlagati poduzimanje potrebnih

mjera; davati mišljenje o opravdanosti primjene konkretnih odgojnih preporuka, odgojnih mjera i mjera sigurnosti i njihovoj zamjeni drugim mjerama ili obustavi postupka; voditi evidenciju i prikupljati statističke i druge podatke i mišljenja po nalogu i zahtjevu tužitelja.

(3) Stručni savjetnik suda može u toku postupka prikupljati podatke potrebne za donošenje odluke o primjeni odgojnih preporuka; prikupljati podatke koji se odnose na primjenu odgojnih preporuka; davati mišljenje o potrebi smještaja maloljetnika u prihvatilište i poduzimanje drugih mjera za osiguranje prisustva maloljetnika tokom postupka; običi pritvorene maloljetnike i sudiji podnositi izvještaje i, ako je potrebno, predložiti poduzimanje potrebnih mjera; prisustvovati sjednici ili glavnom pretresu i davati stručno mišljenje o potrebi poduzimanja određenih mjera prema djeci koja su žrtve ili svjedoci učinjenog krivičnog djela; voditi evidencije i prikupljati statističke i druge podatke po nalogu i zahtjevu sudije i davati mišljenje o drugim pitanjima kada postoji saglasnost stranaka i branitelja ili sud ocijeni da je to neophodno.

(4) Stručni savjetnik tužiteljstva ili suda prikuplja podatke iz st. (2) i (3) ovog člana u saradnji sa nadležnim organom starateljstva koji za potrebe ovog zakona, po pravilu, ima posebno odjeljenje ili službu za maloljetnike, a po potrebi može obavještenja prikupljati direktno od roditelja, odnosno staratelja ili usvojitelja maloljetnika, ustanova, drugih osoba, a kada je neophodno i od maloljetnika.

(5) Tužitelj u toku pripremnog postupka i sud tokom postupka mogu odlučiti da stručni savjetnik prisustvuje radnjama koje se poduzimaju u prisustvu maloljetnog učinioca krivičnog djela, a naročito tokom njegovog ispitivanja. Sud određuje prisustvo stručnog savjetnika u krivičnim djelima propisanim članom 185. ovog zakona kada se u krivičnom postupku vrši ispitivanje djece i maloljetnika na čiju štetu je učinjeno krivično djelo ili su bili svjedoci učinjenog djela.

(6) Ukoliko tužiteljstva ili sudovi nemaju stručne savjetnike, tužitelj i sudija zatražit će da podatke iz st. (2) i (3) ovog člana prikupe stručne osobe organa starateljstva, a radi ispitivanja djece i maloljetnika mogu angažirati stručnu osobu (socijalni pedagozi - defektolozi, socijalni radnici, pedagozi i psiholozi) iz drugih odgovarajućih ustanova.

Dio četvrti

ODREDBE MATERIJALNOG KRIVIČNOG PRAVA

1. Mjera upozorenja

Član 23

Policijsko upozorenje

(1) Prema maloljetnom učiniocu krivičnog djela može se izreći policijsko upozorenje za krivična djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine, ako su ispunjeni uvjeti iz člana 88. ovog zakona i ako je to srazmjerno okolnostima i težini učinjenog krivičnog djela u skladu sa članom 9. ovog zakona.

(2) Policijsko upozorenje može se izreći pod sljedećim uvjetima:

a) da maloljetnik priznaje krivično djelo;

- b) da je priznanje dato slobodno i dobrovoljno;
 - c) da postoji dovoljno dokaza da je maloljetnik učinio krivično djelo;
 - d) da prema maloljetniku nije ranije izricano policijsko upozorenje, primijenjena odgojna preporuka ili izricana krivična sankcija.
- (3) Policijsko upozorenje izriče ovlaštena službena osoba sa posebnim znanjima, uz odobrenje tužitelja.
- (4) Svrha izricanja policijskog upozorenja određena je članom 25. ovog zakona.
- (5) Policijski organ vodi evidenciju izrečenih policijskih upozorenja koja nema karakter kaznene evidencije o osuđivanosti maloljetnika i ne mogu se upotrijebiti na bilo koji način koji bi štetio maloljetniku.
- (6) Troškovi postupka izricanja policijskog upozorenja padaju na teret budžetskih sredstava tužiteljstva.

2. Odgojne preporuke

Član 24

Uvjeti primjene odgojnih preporuka

- (1) Prema maloljetnom učiniocu krivičnog djela mogu se primijeniti odgojne preporuke za krivična djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine, a za krivična djela za koja je zapriječena kazna duža od tri godine zatvora - ako su ispunjeni uvjeti iz člana 89. stav (1) ovog zakona i ako je to srazmjerno okolnostima i težini učinjenog krivičnog djela u skladu sa članom 9. ovog zakona.
- (2) Odgojne preporuke se mogu primijeniti uz uvjet:
- a) da maloljetnik priznaje krivično djelo,
 - b) da je priznanje dato slobodno i dobrovoljno,
 - c) da postoji dovoljno dokaza da je maloljetnik učinio krivično djelo,
 - d) da maloljetnik u pisanoj formi izražava spremnost za pomirenje sa oštećenim,
 - e) da maloljetnik u pisanoj formi dâ pristanak za primjenu odgojne preporuke, a mlađi maloljetnik i uz pristanak roditelja ili staratelja i
 - f) da u pisanoj formi pristanak dâ i oštećeni u slučaju kada se to prema zakonu zahtijeva.

Član 25

Svrha odgojnih preporuka

Odgojne preporuke imaju svrhu:

Odgojne preporuke imaju svrhu:

- a) da se ne pokreće krivični postupak prema maloljetniku i
- b) da se primjenom odgojnih preporuka utiče na pravilan razvoj maloljetnika i jačanje njegove lične odgovornosti kako ubuduće ne bi činio krivična djela.

Član 26

Vrste odgojnih preporuka

(1) Odgojne preporuke su:

- a) lično izvinjenje oštećenom,
- b) nadoknada štete oštećenom,
- c) redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao,
- d) uključivanje u rad, bez nadoknade, u humanitarne organizacije ili poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja,
- e) liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi (bolničko ili ambulantno),
- f) uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman odgojnih, obrazovnih, psiholoških i drugih savjetovališta.

(2) Tužitelj ili sudija mogu za konkretan slučaj odrediti primjenu jedne ili više odgojnih preporuka iz stava (1) ovog člana.

(3) Prilikom primjene odgojne preporuke iz tač. a) i b) stav (1) ovog člana, pored maloljetnika, svoj pristanak u pisanoj formi daje i osoba oštećena krivičnim djelom. U ovom slučaju medijaciju (posredovanje) vrši ovlaštena osoba organa socijalnog staranja osposobljena za provođenje postupka posredovanja, praćenja i izvještavanja.

(4) Ako u okviru nadležnog organa starateljstva nema osposobljene osobe za provođenje postupka medijacije (posredovanja), tužitelj ili sudija može odrediti da postupak medijacije između maloljetnika i oštećenog provede organizacija ovlaštena za provođenje medijacije.

(5) Ako postupak medijacije provodi organizacija iz stava (4) ovog člana, ovlaštena osoba organa starateljstva obavezna je pratiti proces medijacije i o postignutom sporazumu i njegovoj provedbi izvještavati tužiteljstvo, odnosno sud.

(6) Za primjenu odgojnih preporuka važe pravila utvrđena Uredbom o primjeni odgojnih preporuka prema maloljetnicima ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/09), a u slučajevima iz tač. a) i b) stav (1) ovog člana, primjenjivat će se Zakon o postupku medijacije ("Službeni glasnik BiH", broj 37/04).

Član 27

Izbor odgojnih preporuka

(1) Pri izboru odgojnih preporuka tužitelj ili sudija uzet će u obzir mišljenje i sveukupne interese maloljetnika, kao i interese oštećenog, vodeći računa da se primijenom odgojnih preporuka, ne ometa redovno školovanje ili rad maloljetnika.

(2) Odgojne preporuke mogu trajati najduže jednu godinu i izriču se na pune sate, dane i mjesece.

(3) Odgojne preporuke mogu se tokom njihovog trajanja zamijeniti drugom odgojnom preporukom ili ukinuti.

(4) Izbor i primjenjivanje odgojnih preporuka vrši se u saradnji sa roditeljima, usvojiteljem ili starateljem maloljetnika i nadležnim organom starateljstva. Maloljetniku se omogućava savjetovanje i sa braniteljem.

Član 28

Evidencija odgojnih preporuka

Evidencije o izrečenim odgojnim preporukama koje vode tužiteljstva i sudovi nemaju karakter kaznene evidencije o osuđivanosti maloljetnika i ne mogu se upotrijebiti na bilo koji način koji bi štetio maloljetniku.

3. Opće odredbe o krivičnim sankcijama prema maloljetnicima

Član 29

Postupnost u izricanju krivičnih sankcija

Ako nije postupano po principu oportuniteta i nisu primijenjene odgojne preporuke u skladu sa članom 9. ovog zakona, prednost u izricanju odgojnih mjera uvijek će imati mjere upozorenja i usmjeravanja, zatim mjere pojačanog nadzora, zavodske mjere i kazna maloljetničkog zatvora.

Član 30

Vrste sankcija i njihova primjena

(1) Maloljetnicima se za učinjena krivična djela mogu izreći odgojne mjere, kazna maloljetničkog zatvora i sigurnosne mjere.

(2) Prema mlađem maloljetniku mogu se izreći samo odgojne mjere, a prema starijem maloljetniku, osim odgojnih mjera, izuzetno, može se izreći kazna maloljetničkog zatvora.

(3) Pod uvjetima iz čl. 61. i 62. ovog zakona maloljetniku se mogu izreći mjere sigurnosti.

(4) Maloljetniku se ne mogu izreći sudska opomena ni uvjetna osuda.

Član 31

Svrha odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora

(1) U okviru opće svrhe krivičnih sankcija, svrha krivičnih sankcija prema maloljetnicima je da se pružanjem zaštite, brige, pomoći i nadzora, kao i osiguranjem općeg i stručnog osposobljavanja,

utiče na razvoj i jačanje lične odgovornosti maloljetnika, osigura odgoj i njegov pravilan razvoj, kako bi se osiguralo ponovno uključivanje maloljetnika u društvenu zajednicu.

(2) Svrha maloljetničkog zatvora je i vršenje pojačanog uticaja na maloljetnog učinioca krivičnog djela da ubuduće ne čini krivična djela, kao i na druge maloljetnike da ne čine krivična djela.

4. Odgojne mjere

Član 32

Vrste odgojnih mjera

(1) Odgojne mjere su:

a) mjere upozorenja i usmjeravanja: sudski ukor, posebne obaveze i upućivanje u odgojni centar,

b) mjere pojačanog nadzora: pojačani nadzor od roditelja, usvojitelja ili staratelja; pojačani nadzor u drugoj porodici i pojačani nadzor nadležnog organa socijalnog staranja i

c) zavodske mjere: upućivanje u odgojnu ustanovu, upućivanje u odgojno-popravni dom i upućivanje u posebnu ustanovu za liječenje i osposobljavanje.

(2) Mjere upozorenja i usmjeravanja izriču se kada je potrebno i dovoljno takvim mjerama uticati na ličnost i ponašanje maloljetnika.

(3) Mjere pojačanog nadzora izriču se kada za odgoj i razvoj maloljetnika treba poduzeti trajnije mjere odgoja, preodgoja, uz odgovarajući stručni nadzor i pomoć, a nije potrebno potpuno odvajanje maloljetnika iz dotadašnje sredine.

(4) Zavodske mjere izriču se maloljetniku prema kojem treba poduzeti trajnije i intenzivnije mjere odgoja ili liječenja uz njegovo potpuno odvajanje iz dotadašnje sredine. Zavodske mjere primijenjuju se kao posljednje sredstvo i smiju trajati u granicama određenim ovim zakonom samo koliko je potrebno da bi se ostvarila svrha odgojnih mjera.

Član 33

Izbor odgojne mjere

Pri izboru odgojne mjere sud će uzeti u obzir uzrast i zrelost maloljetnika, druge karakteristike njegove ličnosti i stepen poremećaja u društvenom ponašanju, njegove sklonosti, težinu djela, pobude iz kojih je djelo učinio, sredinu i prilike u kojima je živio, dosadašnji odgoj, njegovo ponašanje nakon izvršenja krivičnog djela, posebno da li je spriječio ili pokušao spriječiti nastupanje štetne posljedice, nadoknadio ili pokušao nadoknaditi prčinjenu štetu, da li mu je ranije bila izrečena krivična sankcija, kao i sve druge okolnosti koje mogu biti od uticaja na izbor one odgojne mjere kojom će se moći najbolje ostvariti svrha odgojnih mjera.

Član 34

Sudski ukor

(1) Sudski ukor se izriče ako se iz odnosa maloljetnika prema učinjenom krivičnom djelu i njegove spremnosti da ubuduće ne čini krivična djela može zaključiti da će se i prijekorom postići svrha odgojnih mjera.

(2) Pri zricanju sudskog ukora sud maloljetniku ukazuje na društvenu neprihvatljivost i štetnost njegovog ponašanja, posljedice koje takvo ponašanje na njega može imati, kao i da mu u slučaju ponovnog izvršenja krivičnog djela može biti izrečena druga sankcija.

Član 35

Posebne obaveze

(1) Sud može maloljetniku izreći jednu ili više posebnih obaveza ako ocijeni da je odgovarajućim nalogima ili zabranama potrebno uticati na maloljetnika i njegovo ponašanje.

(2) Sud maloljetniku može izreći obavezu:

a) da redovno pohađa školu,

b) da ne izostaje sa posla,

c) da se osposobi za zanimanje koje odgovara njegovim sposobnostima i sklonostima,

d) da se uključi u rad humanitarnih organizacija ili poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja,

e) da se uzdrži od posjećivanja određenih lokala, odnosno priredbi i izbjegava društva i određene osobe koje na njega mogu štetno uticati,

f) da se maloljetnik, uz saglasnost zakonskog zastupnika, podvrgne stručnom medicinskom postupku ili postupku odvikavanja od droge ili drugih vrsta ovisnosti,

g) da se uključi u pojedinačni ili grupni rad u savjetovalištu za mlade,

h) da pohađa kurseve za stručno osposobljavanje ili se priprema i polaže ispite na kojima se provjerava određeno znanje,

i) da se uključi u određene sportske i rekreativne aktivnosti i

j) da bez posebne saglasnosti suda ne može napustiti mjesto prebivališta ili boravišta.

(3) Pri izboru pojedinih obaveza sud vodi računa o spremnosti maloljetnika da sarađuje u njihovom ostvarivanju, kao i o tome da one budu prilagođene njemu i uvjetima u kojim maloljetnik živi.

(4) Izrečene obaveze mogu trajati najduže jednu godinu.

(5) U okviru obaveze iz stava (2) tačka d) ovog člana maloljetnik može raditi najviše 120 sati u periodu šest mjeseci koliko može trajati ova posebna obaveza, ali tako da ne ometa njegovo školovanje ili zaposlenje i ne šteti njegovom zdravlju.

(6) Nadzor nad izvršenjem posebnih obaveza vrši sud koji o tome može tražiti izvještaj i mišljenje organa socijalnog staranja.

(7) Sud može, dok traje izvršenje, obavezu naknadno izmijeniti ili obustaviti od izvršenja.

(8) Kada izriče neku od mjera iz stava (2) ovog člana sud posebno ukazuje maloljetniku, njegovim roditeljima ili usvojitelju, odnosno staratelju da se u slučaju nemogućnosti ispunjenja jedne ili više posebnih obaveza one mogu zamijeniti drugim obavezama ili drugom odgojnom mjerom, a u slučaju kada maloljetnik posebne obaveze ne izvršava bez opravdanog razloga, može biti upućen u odgojni centar.

(9) Propise o primjeni posebnih obaveza prema maloljetnim učinocima krivičnih djela donosi federalni ministar pravde.

Član 36

Upućivanje u odgojni centar

(1) Sud izriče mjeru upućivanja u odgojni centar kada je potrebno da se odgovarajućim kratkotrajnim mjerama utiče na ponašanje maloljetnika.

(2) Maloljetnika kojem je izrečena mjera iz stava (1) ovog člana sud može uputiti u odgojni centar:

a) na određeni broj sati tokom dana u trajanju najmanje 14 dana a najduže 30 dana;

b) na neprekidni boravak u trajanju najmanje 15 dana, ali ne duže od tri mjeseca.

(3) Pri izricanju mjere iz stava (1) ovog člana sud vodi računa da zbog njenog izvršenja maloljetnik ne izostane sa redovne školske nastave ili posla.

(4) Boravak maloljetnika u odgojnom centru mora biti ispunjen djelatnostima primjerenim njegovim osobinama učenjem, korisnim radom koji odgovara njegovim sposobnostima i interesima, kao i drugim odgojnim sadržajima usmjerenim na razvijanje osjećaja odgovornosti.

(5) Sud može u toku trajanja ove mjere izmijeniti ranije donesenu odluku tako da maloljetniku odredi boravak u odgojnom centru za određeni broj dana ili odredi boravak na određeni broj sati u toku dana, a može skratiti, odnosno produžiti trajanje neprekidnog boravka u centru ili trajanje boravka u centru na određeni broj sati.

(6) Uz odluku o upućivanju u odgojni centar sud može izreći i neku od mjera pojačanog nadzora.

(7) Ako maloljetnik neopravdano odbija ili na drugi način ometa izvršenje izrečenih posebnih obaveza ili odgojne mjere pojačanog nadzora, sud može odlučiti da ga zbog toga uputi u odgojni centar na neprekidni boravak u trajanju od najduže mjesec dana.

Član 37

Pojačani nadzor roditelja, usvojitelja ili staratelja

(1) Mjeru pojačanog nadzora roditelja, usvojitelja ili staratelja sud će izreći ako su roditelji, usvojitelj ili staratelj propustili vršiti brigu i nadzor nad maloljetnikom, a u mogućnosti su da ovakvu brigu i nadzor vrše.

(2) Pri izricanju mjere iz stava (1) ovog člana sud može roditelju, usvojitelju ili staratelju dati potrebna uputstva i naložiti mu određene dužnosti u pogledu mjera koje treba poduzeti radi odgoja maloljetnika, njegovog liječenja i otklanjanja štetnih uticaja na njega.

(3) Pri izricanju mjere iz stava (1) ovog člana sud određuje da nadležni organ starateljstva provjerava njeno izvršavanje i ukazuje pomoć roditelju, usvojitelju ili staratelju.

(4) Ova mjera može trajati najkraće šest mjeseci a najduže dvije godine, s tim da sud naknadno odlučuje o njenom prestanku.

(5) Kad ovlaštena osoba organa starateljstva utvrdi da roditelj, usvojitelj ili staratelj ne postupa po posebnim uputama i ne surađuje sa stručnom osobom, mora o tome obavijestiti tužitelja. U tom slučaju tužitelj sudu podnosi prijedlog radi postupanja u skladu sa članom 45. ovog zakona.

Član 38

Pojačan nadzor u drugoj porodici

(1) Ako roditelj, usvojitelj ili staratelj maloljetnika nisu u mogućnosti nad njim vršiti nadzor ili ako se od njih opravdano ne može očekivati da takav nadzor vrše, maloljetnik će se smjestiti u drugu porodicu koja ga je voljna primiti i ima mogućnost nad njim vršiti pojačani nadzor.

(2) Mjera pojačanog nadzora u drugoj porodici može trajati najkraće šest mjeseci a najduže dvije godine, s tim da sud naknadno odlučuje o njenom prestanku. Izvršenje ove mjere se obustavlja kad roditelji, usvojitelj ili staratelj maloljetnika steknu mogućnost nad njim vršiti pojačani nadzor ili kada prema rezultatu izvršenja mjere prestane potreba za pojačanim nadzorom.

(3) Pri izricanju odgojne mjere iz stava (1) ovog člana sud određuje da organ starateljstva provjerava njeno izvršavanje i ukazuje potrebnu pomoć porodici u kojoj je maloljetnik smješten.

(4) Kada ovlaštena osoba organa starateljstva zadužena za provođenje mjere pojačanog nadzora u drugoj porodici utvrdi da porodica u kojoj je maloljetnik smješten ne postupa po posebnim uputama i ne surađuje sa stručnom osobom, mora o tome obavijestiti tužitelja. U tom slučaju tužitelj sudu podnosi prijedlog radi postupanja u skladu sa članom 45. ovog zakona.

Član 39

Pojačan nadzor nadležnog organa socijalnog staranja

(1) Ako roditelji, usvojitelj, odnosno staratelj maloljetnika nisu u mogućnosti vršiti pojačani nadzor, a ne postoje uvjeti za pojačani nadzor u drugoj porodici, maloljetnik se stavlja pod pojačani nadzor organa starateljstva.

(2) Dok traje ova mjera maloljetnik ostaje kod svojih roditelja, usvojitelja, odnosno kod druge osobe koja se o njemu brine, a pojačani nadzor nad njim vrši određena osoba nadležnog organa starateljstva ili druga stručna osoba koju odredi organ starateljstva.

(3) Organ starateljstva brine o školovanju maloljetnika, njegovom zaposlenju, odvajanju iz sredine koja na njega štetno utiče, potrebnom liječenju i sređivanju prilika u kojima živi.

(4) Ova mjera može trajati najkraće šest mjeseci a najduže dvije godine, s tim da sud naknadno odlučuje o njenom prestanku.

(5) Kad ovlaštena osoba organa starateljstva zadužena za provođenje mjere pojačanog nadzora utvrdi da roditelj, usvojitelj, odnosno druga osoba koja se o njemu brine ne postupa po posebnim uputama i ne surađuje sa stručnom osobom, mora o tome obavijestiti tužitelja. U tom slučaju tužitelj sudu podnosi prijedlog radi postupanja u skladu sa članom 45. ovog zakona.

Član 40

Posebne obaveze uz mjere pojačanog nadzora

(1) Pri izricanju neke od odgojnih mjera pojačanog nadzora iz čl. 37., 38. i 39. ovog zakona sud može maloljetniku odrediti jednu ili više posebnih obaveza iz člana 35. ovog zakona ako je to potrebno za uspješno izvršenje izrečene odgojne mjere.

(2) Posebne obaveze iz člana 35. stav (2) tač. od c) do j) ovog zakona traju koliko i izrečena mjera pojačanog nadzora, s tim da sud može u tom vremenu izmijeniti ili obustaviti obaveze koje je izrekao.

Član 41

Upućivanje u odgojnu ustanovu

(1) Sud izriče mjeru upućivanja u odgojnu ustanovu kada je potrebno maloljetnika odvojiti iz sredine u kojoj živi i osigurati mu pomoć i stalni nadzor stručnih odgajatelja u ustanovi za odgoj maloljetnika.

(2) U odgojnoj ustanovi maloljetnik ostaje najkraće šest mjeseci a najduže dvije godine, s tim da sud svakih šest mjeseci razmatra da li ima osnova za obustavu izvršenja mjere ili zamjene nekom drugom odgojnom mjerom prema članu 45. stav (2) tačka b) ovog zakona.

Član 42

Upućivanje u odgojno-popravni dom

(1) Sud izriče mjeru upućivanja u odgojno-popravni dom maloljetniku kada ga je neophodno izdvojiti iz dosadašnje sredine i treba primijeniti pojačane mjere nadzora i stručne programe preodgoja.

(2) Pri odlučivanju hoće li izreći mjeru iz stava (1) ovog člana sud posebno uzima u obzir raniji život maloljetnika i stepen poremećaja ponašanja, težinu i prirodu učinjenog krivičnog djela i okolnosti da li je prema maloljetniku ranije bila izrečena neka odgojna mjera ili kazna maloljetničkog zatvora.

(3) U odgojno-popravnom domu maloljetnik ostaje najkraće šest mjeseci a najduže četiri godine, s tim da sud svakih šest mjeseci razmatra da li postoji osnova za obustavu izvršenja ove mjere ili za zamjenu nekom drugom odgojnom mjerom prema članu 45. stav (2) tačka c) ovog zakona.

Član 43

Uvjetni otpust

- (1) Kada je maloljetniku izrečena zavodska odgojna mjera, sud ga može uvjetno otpustiti iz zavodske ustanove ako je u toj ustanovi proveo najmanje šest mjeseci i ako se na osnovu postignutog uspjeha u odgoju može opravdano očekivati da maloljetnik ubuduće neće činiti krivična djela i da će se u sredini u kojoj bude živio dobro ponašati.
- (2) Sud može odlučiti da se prema maloljetniku za vrijeme uvjetnog otpusta izrekne mjera pojačanog nadzora, uz mogućnost primjene jedne ili više posebnih obaveza predviđenih članom 35. ovog zakona.
- (3) Uvjetni otpust traje najduže do isteka zakonskog roka trajanja izrečene zavodske mjere ili dok sud ovu mjeru ne obustavi od izvršenja ili je zamijeni nekom drugom mjerom.
- (4) Ako za vrijeme trajanja uvjetnog otpusta maloljetnik učini novo krivično djelo ili ako određena mjera pojačanog nadzora ne postiže svrhu ili maloljetnik bez opravdanog razloga ne ispunjava posebne obaveze koje su mu određene uz odgojnu mjeru pojačanog nadzora, sud može opozvati uvjetni otpust. Vrijeme provedeno na uvjetnom otpustu neće se uračunati u vrijeme zakonskog trajanja izrečenih zavodskih odgojnih mjera iz člana 32. stav (1) tačka c) ovog zakona.

Član 44

Upućivanje u posebnu ustanovu za liječenje i osposobljavanje

- (1) Maloljetniku ometenom u psihičkom ili fizičkom razvoju sud može umjesto odgojne mjere upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojne mjere upućivanja u odgojno-popravni dom izreći mjeru upućivanja u posebnu ustanovu za liječenje i osposobljavanje.
- (2) Maloljetnik kojem je izrečena mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja može se uputiti u posebnu ustanovu za liječenje i osposobljavanje maloljetnika samo ako se u toj ustanovi može osigurati čuvanje i liječenje i ostvariti svrha mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja.
- (3) Maloljetnik ostaje u ustanovi za liječenje i osposobljavanje dok je to potrebno radi njegovog liječenja ili osposobljavanja, ali ne duže od tri godine, s tim da će sud svaka tri mjeseca ispitati postoje li osnove za obustavu izvršenja ove mjere ili zamjene drugom mjerom. Ako maloljetnik u toku izvršenja ove mjere postane punoljetan, ispituje se potreba njegovog daljnjeg zadržavanja u toj ustanovi, a kada navršši 23 godine života izvršenje mjere se nastavlja u ustanovi u kojoj se izvršava mjera sigurnosti.

Član 45

Obustava izvršenja i zamjena izrečene odgojne mjere drugom odgojnom mjerom

- (1) Ako se poslije donošenja odluke o izricanju posebne obaveze, mjere upozorenja i usmjerenja, mjere pojačanog nadzora ili zavodske mjere pojave okolnosti kojih nije bilo u vrijeme donošenja odluke ili se za njih nije znalo, a one bi značajno uticale na izbor mjere, ili ako se odluka ne može izvršiti uslijed odbijanja maloljetnika ili njegovih roditelja, usvojitelja, odnosno stratelja da postupe po izrečenoj odgojnoj mjeri ili prema nalogu onoga ko mjeru izvršava, ili nastupe druge

okolnosti predviđene zakonom, a one bi bile od značaja za donošenje odluke, sud može obustaviti izvršenje ili izrečenu mjeru zamijeniti drugom mjerom.

(2) Osim u slučajevima iz stava (1) ovog člana, ukoliko za pojedine mjere nije nešto drugo propisano, sud može tokom izvršenja posebnih obaveza, mjera upozorenja i usmjerenja, mjera pojačanog nadzora ili zavodskih mjera, s obzirom na postignuti uspjeh u odgoju, obustaviti ih ili zamijeniti drugom takvom mjerom kojom se bolje postiže svrha odgojnih mjera, s tim što se:

a) mjere pojačanog nadzora ne mogu obustaviti od izvršenja prije isteka roka od šest mjeseci, a do isteka ovog roka mogu se zamijeniti mjerom iz člana 35. ovog zakona,

b) mjera upućivanja u odgojnu ustanovu ne može se obustaviti od izvršenja prije isteka roka od šest mjeseci, a do isteka ovog roka može se zamijeniti samo mjerom iz člana 36. ovog zakona ili mjerom iz člana 44. ovog zakona i

c) mjera upućivanja u odgojno-popravni dom ne može se obustaviti od izvršenja prije isteka roka od šest mjeseci, a do isteka ovog roka može se zamijeniti samo mjerom iz člana 44. ovog zakona.

Član 46

Ponovno odlučivanje o odgojnim mjerama

(1) Ako je od pravomoćnosti odluke kojom je izrečena neka od posebnih obaveza, mjera pojačanog nadzora ili zavodska odgojna mjera prošlo šest mjeseci a izvršenje nije započeto, sud ponovo cijeni potrebu izvršenja izrečene mjere. Pri tome sud može odlučiti da se ranije izrečena mjera izvrši, ne izvrši ili se zamijeni nekom drugom mjerom.

(2) Ako je od pravomoćnosti odluke kojom je izrečena odgojna mjera upućivanja u odgojni centar prošlo više od šest mjeseci a izvršenje nije započeto, sud ponovo cijeni potrebu izvršenja izrečene mjere. Pri tome sud može odlučiti da se ranije izrečena mjera izvrši, ne izvrši ili se zamijeni nekom od mjera pojačanog nadzora.

Član 47

Učinak kazne na odgojne mjere

(1) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne starijem maloljetniku kaznu maloljetničkog zatvora, odgojna mjera prestaje kada maloljetnik započne izdržavanje te kazne.

(2) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne punoljetnoj osobi kaznu maloljetničkog zatvora ili kaznu zatvora najmanje šest mjeseci, odgojna mjera prestaje kada ta osoba započne izdržavanje kazne.

(3) Ako sud u slučaju iz stava (2) ovog člana izrekne kaznu maloljetničkog zatvora ili zatvora u kraćem trajanju od šest mjeseci, sud u presudi odlučuje hoće li se po izdržanoj kazni nastaviti izvršenje izrečene odgojne mjere ili se izvršenje mjere obustavlja.

Član 48

Izricanje odgojnih mjera za krivična djela u sticaju

(1) Ako je maloljetnik učinio više krivičnih djela u sticaju, a sud odluči da izrekne odgojnu mjeru, cijelit će jedinstveno sva djela i izreći samo jednu odgojnu mjeru, osim u slučaju predviđenom u članu 40. stav (1) ovog zakona.

(2) Prema odredbi stava (1) ovog člana sud će postupiti i kada poslije izrečene odgojne mjere utvrdi da je maloljetnik prije ili poslije njenog izricanja učinio neko krivično djelo.

Član 49

Evidencija o izrečenim odgojnim mjerama

(1) Evidenciju o izrečenim odgojnim mjerama vode nadležni organi starateljstva na osnovu propisa koje donosi federalno ministarstvo nadležno za poslove socijalne zaštite.

(2) Podaci o izrečenim odgojnim mjerama mogu se dati samo sudu, tužiteljstvu, organima unutrašnjih poslova i organima starateljstva u vezi sa krivičnim postupkom koji se vodi protiv osoba kojima je izrečena odgojna mjera. Osobe koje su na bilo koji način došle do ovih podataka ne smiju upotrijebiti te podatke na način koji bi nanio štetu za rehabilitaciju osobe protiv koje je vođen krivični postupak.

(3) Podaci o izrečenoj odgojnoj mjeri brišu se iz evidencije nakon isteka roka tri godine od dana kada je prestalo izvršenje odgojne mjere, a u svakom slučaju kada evidentirani napuni 23 godine života.

(4) Ako evidentirani bude u međuvremenu osuđen na kaznu zatvora ili maloljetničkog zatvora, podaci o odgojnoj mjeri se brišu iz evidencije kada isteknu rehabilitacijski rokovi utvrđeni ovim zakonom.

5. Maloljetnički zatvor

Član 50

Kažnjavanje starijih maloljetnika

Kazniti se može samo krivično odgovoran stariji maloljetnik koji je učinio krivično djelo sa propisanom kaznom zatvora težom od pet godina, a kojem zbog teških posljedica djela i visokog stepena krivične odgovornosti ne bi bilo opravdano izreći odgojnu mjeru.

Član 51

Odmjeravanje kazne maloljetničkog zatvora

(1) Kazna maloljetničkog zatvora koja se izriče maloljetnom učiniocu krivičnog djela ne može biti duža od deset godina, a izriče se na pune godine ili na mjesece. Za krivično djelo za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora ili za sticaj najmanje dva krivična djela za koja je propisana kazna zatvora duža od deset godina, maloljetnički zatvor može trajati do deset godina.

(2) Pri odmjeravanju kazne starijem maloljetniku za krivično djelo sud ne može izreći kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju dužem od kazne zatvora propisane za to krivično djelo, a nije vezan uz najmanju propisanu mjeru te kazne.

(3) Pri odmjeravanju kazne maloljetničkog zatvora starijem maloljetniku sud uzima u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća prema članu 49. st. (1) i (2) Krivičnog zakona, imajući posebno u vidu stepen zrelosti maloljetnika i vrijeme potrebno za njegov odgoj i stručno osposobljavanje.

Član 52

Izricanje kazne maloljetničkog zatvora za krivična djela u sticaju

(1) Ako stariji maloljetnik učini više krivičnih djela u sticaju, a sud nađe da za svako krivično djelo treba izreći kaznu maloljetničkog zatvora, odmjerit će po slobodnoj ocijeni za sva djela jednu kaznu u granicama predviđenim u članu 51. ovog zakona. Ako sud nađe da bi za neko djelo u sticaju starijeg maloljetnika trebalo kazniti a za druga krivična djela izreći odgojnu mjeru, za sva djela u sticaju izriče samo kaznu maloljetničkog zatvora.

(2) Ako je sud za krivična djela u sticaju utvrdio kazne zatvora i maloljetničkog zatvora, izriče zatvor kao jedinstvenu kaznu primijenom općih pravila o sticaju krivičnih djela.

(3) Ako sud nađe da za neka krivična djela u sticaju treba izreći odgojnu mjeru a za druga kaznu zatvora, izriče samo kaznu zatvora.

(4) Sud postupa u skladu sa st. (1), (2) i (3) ovog člana i u slučaju ako poslije izrečene kazne utvrdi da je osuđeni prije ili poslije njenog izricanja učinio drugo krivično djelo.

Član 53

Uvjetni otpust iz maloljetničkog zatvora

(1) Osoba osuđena na kaznu maloljetničkog zatvora može biti uvjetno otpuštena ako je izdržala najmanje trećinu izrečene kazne i ako se na osnovu postignutog uspjeha izvršenja može opravdano očekivati da će se na slobodi dobro ponašati i da neće činiti krivična djela, ali ne prije nego što je isteklo šest mjeseci u kazneno-popravnoj ustanovi. Uz uvjetni otpust sud može izreći neku od odgojnih mjera pojačanog nadzora uz mogućnost primjenjivanja jedne ili više posebnih obaveza predviđenih članom 35. ovog zakona.

(2) Za opozivanje uvjetnog otpusta primjenjuju se opće odredbe Krivičnog zakona.

Član 54

Odgođeno izricanje kazne maloljetničkog zatvora

(1) Sud može izreći kaznu maloljetničkog zatvora i istovremeno odrediti da je neće izvršiti kad se opravdano može očekivati da se i prijetnjom naknadnog izricanja kazne može uticati na maloljetnika da ubuduće ne čini krivična djela. Uz kaznu maloljetničkog zatvora sud može izreći neku od odgojnih mjera pojačanog nadzora i odrediti uz tu mjeru jednu ili više posebnih obaveza predviđenih članom 35. ovog zakona.

(2) Sud naknadno može izreći izvršenje izrečene kazne maloljetničkog zatvora ako maloljetnik za vrijeme koje sud odredi, a koje ne može biti kraće od jedne ni duže od tri godine (vrijeme provjeravanja), učini novo krivično djelo ili ako odbija postupiti po izrečenoj odgojnoj mjeri pojačanog nadzora ili izvršenju posebnih obaveza.

(3) Nakon što istekne najmanje jedna godina vremena provjeravanja sud može nakon što pribavi izvještaj organa starateljstva izreći konačni odustanak od izricanja kazne ako nove činjenice potvrđuju uvjerenje da maloljetnik neće učiniti nova krivična djela.

Član 55

Naknadno izricanje kazne maloljetničkog zatvora

(1) Ako maloljetnik kojem je odgođeno izricanje kazne maloljetničkog zatvora prema članu 54. ovog zakona bude osuđen ili mu bude izrečena odgojna mjera zbog novog krivičnog djela učinjenog prije isteka vremena provjeravanja, sud izriče kaznu za prije učinjeno djelo ako bi to, s obzirom na novoizrečenu kaznu ili odgojnu mjeru, bilo potrebno radi odvratanja maloljetnika od činjenja krivičnih djela. Kazna za prije učinjeno djelo može se izreći i ako maloljetnik i pored izrečenog upozorenja suda odbija postupiti po izrečenoj odgojnoj mjeri ili izvršenju posebnih obaveza.

(2) Pri izricanju jedinstvene kazne postupa se u skladu sa članom 52. ovog zakona.

(3) Ako sud u slučaju iz stava (1) ovog člana ne izrekne kaznu, odlučuje ostaju li na snazi već izrečene mjere ili izriče druge mjere.

(4) Kazna se može naknadno izreći najkasnije šest mjeseci nakon isteka vremena provjere ili nakon okončanja postupka zbog novog krivičnog djela.

Član 56

Zastarjelost izvršenja kazne maloljetničkog zatvora

Kazna maloljetničkog zatvora neće se izvršiti kad od dana pravomoćnosti presude kojom je kazna izrečena istekne:

- 1) pet godina ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora u trajanju dužem od pet godina,
- 2) tri godine ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora u trajanju dužem od tri godine i
- 3) dvije godine ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora u trajanju do tri godine.

Član 57

Davanje podataka iz kaznene evidencije o osudama na kaznu maloljetničkog zatvora

(1) Podaci o osudi na kaznu maloljetničkog zatvora mogu se dati samo kada to traži sud, tužiteljstvo, policijski organ i organ starateljstva u vezi sa krivičnim postupkom koji se vodi protiv osobe kojoj je izrečena kazna maloljetničkog zatvora.

(2) Osobe koje su na bilo koji način došle do podataka iz stava (1) ovog člana ne smiju upotrijebiti te podatke na način koji bi nanio štetu za rehabilitaciju osobe protiv koje je vođen krivični postupak.

Član 58

Učinak odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora

Odgojne mjere i kazna maloljetničkog zatvora ne mogu imati pravne posljedice osude koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava i to:

Odgojne mjere i kazna maloljetničkog zatvora ne mogu imati pravne posljedice osude koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava i to:

- a) zabrana obavljanja određenih poslova ili vršenja funkcija u organima vlasti, privrednim društvima ili drugim pravnim licima,
- b) zabrana istupanja u štampi, na radiju, televiziji ili javnim skupovima,
- c) zabrana sticanja određenih zvanja, poziva ili zanimanja ili unapređenja u službi i
- d) zabrana sticanja određenih dozvola ili odobrenja koja se izdaju odlukom organa vlasti.

Član 59

Brisanje osude

(1) Osuda na kaznu maloljetničkog zatvora briše se iz kaznene evidencije u roku jedne godine od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne, ako za to vrijeme osuđeni maloljetnik ne počini novo krivično djelo.

(2) Osuda se ne može brisati dok traje primjena mjere sigurnosti.

(3) Ako je u toku roka za brisanje osude maloljetniku izrečena kazna maloljetničkog zatvora ili zatvora više od pet godina, ne briše se ni ranija ni kasnija osuda.

(4) Ako maloljetnik ima više osuda, može se iz kaznene evidencije brisati svaka osuda pojedinačno ili istovremeno ako postoje uvjeti za brisanje svake od tih osuda.

Član 60

Rehabilitacija

Poslije izdržane, oprostene ili zastarjele kazne maloljetničkog zatvora, maloljetnici uživaju sva prava utvrđena Ustavom, zakonom i drugim propisima, osim ako ta prava nisu ograničena izvršenjem mjera sigurnosti iz člana 61. tač. od a) do d) ovog zakona.

6. Mjere sigurnosti

Član 61

Vrste mjera sigurnosti

Prema maloljetniku se mogu izreći sljedeće mjere sigurnosti:

- a) obavezno psihijatrijsko liječenje;

- b) obavezno liječenje od ovisnosti;
- c) obavezno ambulantno liječenje na slobodi;
- d) zabrana upravljanja motornim vozilom i
- e) oduzimanje predmeta.

Član 62

Izricanje mjera sigurnosti

(1) Maloljetniku i mlađoj punoljetnoj osobi kojima je izrečena odgojna mjera ili kazna maloljetničkog zatvora može se, pod uvjetima propisanim zakonom, izreći jedna ili više mjera sigurnosti.

(2) Kad je god moguće mjere liječenja na slobodi imaju prednost nad smještajem maloljetnika u zdravstvenu ustanovu radi provođenja mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i obaveznog liječenja od ovisnosti.

Član 63

Obavezno psihijatrijsko liječenje

(1) Kada su ispunjeni uvjeti iz člana 74. stav (1) Krivičnog zakona, maloljetniku se izriče mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja, koja traje dok ne prestanu razlozi zbog kojih je izrečena, ali najduže do isteka trajanja odgojne mjere ili kazne maloljetničkog zatvora ili dok traje odgođeno izvršenje ove kazne ili uvjetni otpust iz zavoda ili ustanove.

(2) Umjesto mjere obaveznog psihijatrijskog liječenja maloljetniku se na osnovu nalaza i mišljenja vještaka može izreći odgojna mjera upućivanja u posebnu ustanovu za liječenje i osposobljavanje, ili mjera sigurnosti obaveznog ambulantnog liječenja na slobodi ako se na takav način može osigurati liječenje i postići svrha sigurnosne mjere umjesto koje se izriče.

(3) Mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja ne može se izreći uz odgojnu mjeru sudskog ukora i posebnih obaveza.

Član 64

Obavezno liječenje od ovisnosti

(1) Kada su ispunjeni uvjeti iz člana 75. stav (1) Krivičnog zakona, maloljetniku se izriče mjera sigurnosti obaveznog liječenja od ovisnosti u skladu sa članom 63. ovog zakona.

(2) Umjesto mjere obaveznog liječenja od ovisnosti, maloljetniku se na osnovu nalaza i mišljenja vještaka može izreći mjera ambulantnog liječenja na slobodi ako postoji opasnost da će maloljetnik zbog ovisnosti od alkohola ili opojnih droga i ubuduće činiti krivična djela, a za otklanjanje te opasnosti je dovoljno njegovo ambulantno liječenje na slobodi.

Član 65

Obavezno ambulantno liječenje na slobodi

(1) Mjera obaveznog ambulantnog liječenja na slobodi može se izreći maloljetniku umjesto mjere obaveznog psihijatrijskog liječenja i obaveznog liječenja od ovisnosti kada su ispunjeni uvjeti za njihovo izricanje i kada se na osnovu nalaza i mišljenja vještaka utvrdi da za provođenje tih mjera nije potrebno zadržavanje i liječenje u zdravstvenoj ustanovi i da je dovoljno ambulantno liječenje na slobodi.

(2) Kad sud odluči da u skladu sa stavom (1) ovog člana izrekne mjeru obaveznog ambulantnog liječenja, sud izriče krivičnopravnu sankciju u skladu sa čl. 63. i 64. ovog zakona.

Član 66

Zabrana upravljanja motornim vozilom

(1) Prema maloljetniku i mlađoj punoljetnoj osobi sud može izreći mjeru sigurnosti zabrane upravljanja motornim vozilom u skladu sa članom 77. st. (1), (2) i (3) Krivičnog zakona.

(2) Ako učinilac krivičnog djela kojem je zabranjeno upravljanje motornim vozilom ne postupi po toj zabrani, mjera sigurnosti se zamjenjuje jednom ili više posebnih obaveza iz člana 35. ovog zakona, odnosno u skladu sa članom 46. Krivičnog zakona vrši se opoziv uvjetnog otpusta.

Član 67

Oduzimanje predmeta

Prema maloljetniku može se izreći i mjera sigurnosti oduzimanja predmeta u skladu sa članom 78. Krivičnog zakona.

7. Primjena odredaba o maloljetnicima na punoljetne i mlađe punoljetne osobe

Član 68

Suđenje punoljetnim osobama za djela koja su učinili kao mlađi maloljetnici

Punoljetnoj osobi koja je navršila 21 godinu života ne može se suditi za krivično djelo koje je učinila kao mlađi maloljetnik.

Član 69

Izricanje krivičnih sankcija punoljetnim osobama za djela koja su učinili kao maloljetnici

(1) Punoljetnoj osobi koja je krivično djelo učinila kao maloljetnik a u vrijeme suđenja nije imala navršene 23 godine života, može se izreći odgovarajuća odgojna mjera (posebna obaveza, mjera pojačanog nadzora nadležnog organa socijalnog staranja i zavodska mjera upućivanja u odgojno-popravni dom) a iz razloga predviđenih članom 50. ovog zakona i kazna maloljetničkog zatvora. Pri ocjeni hoće li izreći odgojnu mjeru ili kaznu maloljetničkog zatvora, sud uzima u obzir sve okolnosti slučaja, a naročito težinu učinjenog krivičnog djela, vrijeme koje je proteklo od njegovog učinjenja, porodične prilike, ponašanje učinitelja, kako se učinitelj uključio u redovni život, kao i svrhu koju želi postići primjenom ove sankcije.

(2) Izuzetno od odredbe stava (1) ovog člana, punoljetnoj osobi koja je u vrijeme suđenja navršila 23 godine života sud može umjesto maloljetničkog zatvora izreći kaznu zatvora ili uvjetnu osudu. Kazna zatvora izrečena u ovom slučaju ima u pogledu rehabilitacije, zastarjelosti, uvjetnog otpusta i pravnih posljedica osude isto pravno djelovanje kao i kazna maloljetničkog zatvora.

(3) Punoljetnim osobama iz st. (1) i (2) ovog člana uz izrečenu sankciju može se izreći odgovarajuća mjera sigurnosti pod uvjetima predviđenim ovim zakonom.

8. Mlađa punoljetna osoba

Član 70

Primjena odredaba o maloljetnicima na mlađe punoljetne osobe

U odnosu na mlađe punoljetne učinitelje krivičnih djela važe odredbe Krivičnog zakona, a pod uvjetima propisanim ovim zakonom na njih se primjenjuju i odredbe za maloljetne učinitelje.

Član 71

Izricanje odgojnih mjera mlađim punoljetnim osobama

(1) Osobi koja je kao punoljetna učinila krivično djelo a u vrijeme suđenja nije imala navršene 23 godine života sud može izreći bilo koju mjeru posebnih obaveza, mjeru pojačanog nadzora nadležnog organa socijalnog staranja ili odgovarajuću zavodsku odgojnu mjeru ako se, s obzirom na njenu ličnost i okolnosti pod kojima je krivično djelo učinila, može očekivati da će se i odgojnom mjerom postići svrha koja bi se ostvarila izricanjem kazne.

(2) Mlađoj punoljetnoj osobi kojoj je izrečena odgojna mjera sud može pod uvjetima propisanim ovim zakonom izreći odgovarajuće sigurnosne mjere.

(3) Izrečena odgojna mjera može trajati najduže dok učinitelj ne navršši 23 godine života.

Dio peti

KRIVIČNI POSTUPAK PREMA MALOLJETNICIMA

1. Opće odredbe

Član 72

Primjena Zakona

(1) Odredbe ovog zakona primjenjuju se u postupku prema osobama koje su učinile krivično djelo kao maloljetnici, a u vrijeme pokretanja postupka, odnosno suđenja nisu imale navršene 23 godine života, kao i odredbe Zakona o krivičnom postupku ako nisu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

(2) Odredbe člana 76., člana 81. stav (3) i čl. 82., 94., 111. i 112. ovog zakona ne primjenjuju se u postupku prema učinitelju koji je u vrijeme pokretanja postupka, odnosno suđenja napunio 21 godinu života.

Član 73

Primjena odredaba prema djeci

(1) Kada ovlaštena službena osoba utvrdi da osoba za koju postoje osnovi sumnje da je učinila krivično djelo nije navršila 14 godina, neće je ispitati nego o tome odmah obavještava tužitelja i organ starateljstva. Ovlaštena službena osoba ispituje dijete i tužitelju podnosi službeni izvještaj samo u slučaju kada se radi o krivičnom djelu koje je imalo za posljedicu teško narušavanje tjelesnog integriteta druge osobe ili je učinjena znatna materijalna šteta.

(2) Kad tužitelj utvrdi da osoba za koju se osnovano sumnja da je učinila krivično djelo nije navršila 14 godina, donosi naredbu o nepokretanju krivičnog postupka, a podatke o djelu i učinitelju dostavlja organu starateljstva radi poduzimanja mjera zaštite u okviru njegove nadležnosti.

(3) Kada sud u toku postupka utvrdi da maloljetnik u vrijeme izvršenja krivičnog djela nije navršio 14 godina života, krivični postupak se obustavlja i rješenje dostavlja tužitelju i organu starateljstva radi poduzimanja mjera zaštite u okviru njegove nadležnosti.

(4) O postupanju u skladu sa st. (2) i (3) ovog člana obavještava se podnositelj prijave i oštećeni, uz pravnu pouku da svoj imovinskopravni zahtjev može ostvarivati u parničnom postupku.

Član 74

Izričita zabrana postupanja

Odredbe Zakona o krivičnom postupku o kaznenom nalogu, izjašnjenju o krivici, razmatranje izjave o priznanju krivice i pregovaranju o krivici ne primjenjuju se u krivičnom postupku prema maloljetnicima.

Član 75

Pokretanje postupka prema maloljetniku

Krivični postupak prema maloljetniku pokreće se naredbom za pokretanje pripremnog postupka koju donosi tužitelj.

Član 76

Obazrivo postupanje

(1) Pri poduzimanju radnji u prisustvu maloljetnika, a naročito pri njegovom ispitivanju postupa se obazrivo vodeći računa o zrelosti, ličnim karakteristikama i zaštiti privatnosti maloljetnika kako vođenje krivičnog postupka ne bi štetno uticalo na njegov fizički, mentalni i kognitivni razvoj.

(2) Organi koji učestvuju u postupku upozorenjem ili udaljenjem na određeni period sprečavaju svako nedisciplinovano ponašanje maloljetnika.

(3) Ako maloljetnik i nakon upozorenja nastavi sa nedoličnim ponašanjem, sudija, odnosno predsjednik vijeća može odlučiti da se maloljetnik udalji iz sudnice na određeni vremenski period, a postupak se nastavlja u prisustvu branitelja. Nakon povratka maloljetnika u sudnicu branitelj ga obavještava o radnjama provedenim u njegovoj odsutnosti.

Član 77

Obavezna odbrana

(1) Maloljetnik mora imati branitelja prilikom prvog saslušanja od tužitelja ili ovlaštene službene osobe, kao i tokom cijelog postupka.

(2) Maloljetnik ima branitelja i onda kada ovlaštena službena osoba izriče policijsko upozorenje iz člana 23. ovog zakona i kada tužitelj uvjetuje nepokretanje postupka prema maloljetniku ispunjenjem odgojne preporuke iz člana 26. ovog zakona.

(3) Ako sam maloljetnik, njegov zakonski zastupnik ili srodnici ne uzmu branitelja, o tome se obavještava sudija koji na prijedlog tužitelja ili ovlaštene službene osobe postavlja branitelja po službenoj dužnosti.

(4) Branitelj iz stava (3) ovog člana mora imati posebna znanja.

Član 78

Oslobađanje od dužnosti svjedočenja

(1) Niko ne može biti oslobođen dužnosti svjedočenja o okolnostima potrebnim za ocjenjivanje zrelosti maloljetnika, upoznavanje njegove ličnosti i prilike u kojima živi.

(2) Dužnosti svjedočenja oslobođeni su samo roditelj, staratelj, usvojitelj, vjerski službenik, odnosno ispovijednik i branitelj.

(3) Kad svjedoči socijalni radnik organa starateljstva, njegovo ispitivanje se ne može odnositi na okolnosti učinjenog djela o kojima je saznao ispitivanjem maloljetnika u postupku sačinjavanja socijalne anamneze iz člana 87. ovog zakona i drugih izvještaja po zahtjevu tužiteljstva ili suda.

Član 79

Spajanje i razdvajanje postupka

(1) Kada je maloljetnik učestvovao u izvršenju krivičnog djela zajedno sa punoljetnom osobom, postupak prema njemu se razdvaja i provodi prema odredbama ovog zakona.

(2) Izuzetno, nakon okončanog pripremnog postupka, a na obrazložen prijedlog tužitelja, postupak prema maloljetniku može se spojiti sa postupkom protiv punoljetne osobe i provesti prema odredbama Zakona o krivičnom postupku i ovog zakona samo ako je spajanje postupka neophodno za svestrano razrješenje stvari. O spajanju postupka odlučuje sudija za maloljetnike.

(3) U jedinstvenom postupku suđenje se provodi pred sudijom nadležnog suda, odnosno pred vijećem od trojice sudija kojim presjedava sudija za maloljetnike.

(4) Do završetka glavnog pretresa sudija, odnosno vijeće može odlučiti da se iz razloga cjelishodnosti ili drugih opravdanih razloga postupak razdvoji.

(5) Protiv rješenja kojim je odlučeno o spajanju ili razdvajanju postupka žalba nije dopuštena.

(6) Kad se provodi jedinstven postupak za maloljetnika i punoljetne učinitelje u pogledu maloljetnika uvijek će se primijenjivati odredbe čl. od 76. do 78., čl. od 81. do 86., čl. 89., 90. i 92., čl. od 94. do 103., član 110. stav (3) i čl. 111., 112., 115. i 119. ovog zakona, a ostale odredbe ovog zakona ukoliko njihova primjena nije u suprotnosti sa vođenjem jedinstvenog postupka.

Član 80

Provođenje jedinstvenog postupka

(1) Kada je osoba učinila neko krivično djelo kao maloljetna, a neko djelo kao punoljetna, provodi se jedinstveni postupak i punoljetnoj osobi se sudi prema odredbama ovog zakona.

(2) U jedinstvenom postupku suđenje se provodi pred sudijom za maloljetnike nadležnog suda, odnosno pred vijećem od trojice sudija od kojih je najmanje jedan sudija za maloljetnike, ukoliko ta osoba u vrijeme pokretanja postupka nije imala navršene 23 godine.

Član 81

Uloga organa starateljstva

(1) U postupku prema maloljetnicima pored ovlaštenja koja su izričito predviđena u odredbama ovog zakona, organ starateljstva ima pravo da se upozna sa tokom postupka, da u toku postupka daje prijedloge i da ukazuje na činjenice i dokaze koji su od važnosti za donošenje pravilne odluke.

(2) O svakom pokretanju postupka prema maloljetniku tužitelj obavještava nadležni organ starateljstva.

(3) Sudovi i tužiteljstva obavještavaju organ starateljstva kada u krivičnom postupku utvrđene činjenice i okolnosti upućuju na potrebu poduzimanja mjera radi zaštite prava i dobrobiti maloljetnika.

Član 82

Pozivanje i dostavljanje pismena

(1) Maloljetnik se poziva preko roditelja, odnosno zakonskog zastupnika, a ako to nije moguće, onda sudija zbog potrebe hitnog postupanja ili drugih okolnosti na prijedlog tužitelja u interesu maloljetnika imenuje posebnog staratelja do okončanja postupka. Posebnog staratelja do okončanja krivičnog postupka predlaže organ starateljstva.

(2) Dostavljanje odluka i drugih pismena maloljetniku vrši se shodno odredbama Zakona o krivičnom postupku, s tim da se maloljetniku pismena ne dostavljaju isticanjem na oglasnu ploču suda, a ne primjenjuje se ni odredba Zakona o krivičnom postupku o usmenom saopštavanju odluke. Odluke i druga pismena se dostavljaju i roditeljima, odnosno staratelju maloljetnika.

Član 83

Dovođenje maloljetnika

Mjeru dovođenje kojom se osigurava prisutnost maloljetnika i uspješno vođenje krivičnog postupka, provode pripadnici sudske policije u civilnoj odjeći vodeći računa da to čine na neupadljiv način, osim u slučajevima opasnih učinilaca ili najtežih krivičnih djela.

Član 84

Objavljivanje toka krivičnog postupka

(1) Ne smije se objaviti tok krivičnog postupka prema maloljetniku, ni odluke donesene u tom postupku, niti se može u svrhu objavljivanja vršiti video i audio snimanje toka postupka.

(2) Pravomoćna odluka suda može se objaviti, ali bez navođenja imena maloljetnika i drugih podataka iz kojih bi se mogao utvrditi njegov identitet.

Član 85

Dužnost hitnog postupanja

Organi koji učestvuju u postupku prema maloljetniku, kao i drugi organi i ustanove od kojih se traže obavještenja, izvještaji ili mišljenja, dužni su postupati najhitnije kako bi se postupak što prije završio.

Član 86

Mjesna nadležnost

Za postupak prema maloljetnicima, po pravilu, mjesno je nadležan sud njegovog prebivališta, a ako maloljetnik nema prebivališta ili ono nije poznato – sud boravišta maloljetnika. Postupak se može provesti pred sudom boravišta maloljetnika ili pred sudom mjesta izvršenja krivičnog djela, odnosno pred sudom na čijem se području nalazi zavod ili ustanova za izvršenje krivičnih sankcija u kojoj se maloljetnik nalazi, ako je očigledno da će se pred tim sudom postupak lakše provesti.

2. Postupanje prije pokretanja pripremnog postupka

Član 87

Socijalna anamneza

(1) Prije pokretanja pripremnog postupka za djelo koje se maloljetniku stavlja na teret tužitelj je dužan od posebnog odjela ili službe za maloljetnike nadležnog organa starateljstva pribaviti podatke koji se tiču uzrasta, zrelosti i drugih osobina ličnosti maloljetnika, o sredini i prilikama u kojim on živi kako bi mogao odlučiti da li će za konkretni slučaj postupati primjenom principa oportuniteta, postupak obustaviti ili pristupiti postupku primjene odgojne preporuke ili će donijeti naredbu za pokretanje pripremnog postupka.

(2) Anamnezu iz stava (1) ovog člana pribavlja i ovlaštena službena osoba kada su ispunjeni uvjeti iz člana 23. ovog zakona.

Član 88

Radnje postupanja ovlaštene službene osobe prilikom izricanja policijskog upozorenja

(1) Po pravilu, ispitivanje maloljetnika vrši tužitelj, a ovlaštena službena osoba ispitivanje vrši uz odobrenje tužitelja.

(2) Za krivična djela sa propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine, ovlaštena službena osoba koja ima posebna znanja, uz pribavljeno odobrenje tužitelja, ispituje maloljetnika. Komunikacija sa maloljetnikom, pozivanje i obavještanje o pravima vrši se u skladu sa članom 96. st. (2), (3), (4) i (5) ovog zakona.

(3) Ovlaštena službena osoba ispituje maloljetnika u prisustvu njegovog branitelja, roditelja, staratelja, odnosno usvojitelja. Kada su roditelji, staratelj, odnosno usvojitelj spriječeni prisustvovati ispitivanju, odnosno ako njihovo prisustvo ne bi bilo u interesu maloljetnika, ovlaštena službena osoba ispituje maloljetnika u prisustvu predstavnika organa starateljstva ili predstavnika ustanove za smještaj maloljetnika.

(4) Ovlaštena službena osoba nakon što u roku 24 sata ispita maloljetnika i prikupi dokaze, uz službeni izvještaj može tužitelju dostaviti i obrazložen prijedlog da se maloljetnik za konkretni slučaj samo upozori. Ako tužitelj nakon razmatranja prijedloga utvrdi da postoje dokazi da je maloljetnik učinio krivično djelo i da, s obzirom na prirodu krivičnog djela i okolnosti pod kojima je učinjeno, raniji život maloljetnika i njegove lične karakteristike, pokretanje krivičnog postupka ne bi bilo cjelishodno, tužitelj može dati traženo odobrenje i predmet dostaviti ovlaštenoj službenoj osobi da maloljetniku izrekne policijsko upozorenje.

(5) Ako tužitelj ne odobri izricanje policijskog upozorenja o tome obavještava ovlaštenu službenu osobu i prije pokretanja pripremnog postupka razmatra mogućnost i opravdanost izricanja odgojne preporuke u smislu člana 90. ovog zakona, odnosno donosi naredbu za pokretanje pripremnog postupka na osnovu člana 91. stav (1) ovog zakona.

(6) U slučaju iz stava (2) ovog člana ovlaštena službena osoba će najdalje u roku tri dana od dostavljanja predmeta o maloljetniku izreći policijsko upozorenje i tom prilikom ukazati na društvenu neprihvatljivost i štetnost njegovog ponašanja, posljedice koje takvo ponašanje može na njega imati, kao i na mogućnost vođenja krivičnog postupka i izricanje krivične sankcije u slučaju ponovnog izvršenja krivičnog djela. Na osobe koje prisustvuju saopštavanju odluke primjenjuje se stav (3) ovog člana. Odluka se bilježi u spisu.

(7) Ovlaštena službena osoba će u roku tri dana od donošenja odluke i naredbe iz st. (5) i (6) ovog člana o toj odluci pisano obavijestiti tužitelja, maloljetnika i njegovog branitelja, roditelja, odnosno staratelja ili usvojitelja maloljetnika, organ socijalnog staranja, kao i oštećenog, uz navođenje razloga za donošenje ove odluke.

(8) Priznanje maloljetnika da je učinio krivično djelo ne može biti korišteno protiv njega u bilo kojem drugom naknadnom postupku.

Član 89

Primjena principa oportuniteta

(1) Za krivična djela sa propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine, tužitelj može odlučiti da ne pokrene krivični postupak iako postoje dokazi da je maloljetnik učinio krivično djelo ako smatra da ne bi bilo cjelishodno da se vodi postupak prema maloljetniku, s obzirom na prirodu krivičnog djela i okolnosti pod kojima je učinjeno, raniji život maloljetnika i njegove lične karakteristike. Tužitelj može postupiti na isti način i u slučaju krivičnog djela sa propisanom kaznom zatvora više od tri godine ako je takvo postupanje u skladu sa principom srazmjernosti iz člana 9. ovog zakona. Radi utvrđivanja navedenih okolnosti, tužitelj može zatražiti obavještenja od roditelja, odnosno staratelja maloljetnika, drugih osoba i ustanova, a kad je to potrebno, može ove osobe i maloljetnika pozvati radi neposrednog obavještanja. Tužitelj će tražiti mišljenje organa starateljstva o cjelishodnosti pokretanja postupka prema maloljetniku.

(2) Ako je za donošenje odluke iz stava (1) ovog člana potrebno da se ispituju lične karakteristike maloljetnika, sud može na obrazložen prijedlog tužitelja uputiti maloljetnika u prihvatilište za djecu i omladinu ili odgojnu ustanovu, ali najduže do 30 dana.

(3) Kad je izvršenje kazne ili odgojne mjere u toku, tužitelj može odlučiti da ne zahtijeva pokretanje krivičnog postupka za drugo krivično djelo maloljetnika, ako, s obzirom na težinu tog krivičnog djela, kao i na kaznu, odnosno odgojnu mjeru koja se izvršava, ne bi imalo svrhe vođenje postupka i izricanje krivičnopravne sankcije za to djelo.

(4) Kada tužitelj u slučajevima iz st. (1) i (3) ovog člana nađe da nije cjelishodno pokretanje postupka prema maloljetniku, obavještava o tome, uz navođenje razloga, roditelja, odnosno staratelja ili usvojitelja maloljetnika, organ starateljstva kao i oštećenog.

Član 90

Primjena odgojne preporuke od tužitelja

(1) Prije donošenja naredbe za pokretanje pripremnog postupka prema maloljetniku za krivična djela iz člana 89. stav (1) ovog zakona tužitelj je dužan razmotriti mogućnost i opravdanost primjene odgojne preporuke u skladu sa odredbama ovog zakona. Tužitelj o takvoj mogućnosti rješavanja konkretnog slučaja, prirodi, sadržaju, trajanju, posljedicama primjene odgojne preporuke, kao i posljedicama odbijanja saradnje, izvršenja i ispunjenja odgojne preporuke obavještava maloljetnika i njegove roditelje, odnosno staratelja ili usvojitelja.

(2) Kada tužitelj za krivična djela iz člana 89. stav (1) ovog zakona ne primijeni odgojnu preporuku dužan je obrazložiti razloge za donošenje takve odluke.

(3) Tužitelj donosi naredbu kojom se izriče odgojna preporuka kada maloljetnik pristane ispuniti svoju obavezu preuzetu odgojnom preporukom. Dok traje primjena odgojne preporuke, organ starateljstva tužitelju dostavlja izvještaj o njenoj primjeni.

(4) Ako su ispunjeni uvjeti za primjenu odgojne preporuke i nakon što uz saradnju i nadzor organa starateljstva maloljetnik ispuni obavezu preuzetu odgojnom preporukom, tužitelj donosi naredbu o nepokretanju pripremnog postupka prema maloljetniku i o tome, po potrebi, obavještava oštećenog upućujući ga da svoj imovinskopravni zahtjev može ostvariti u parničnom postupku i obavještava podnosioca prijave.

(5) Ako maloljetnik djelimično ispuni obavezu preuzetu odgojnom preporukom tako da kompenzacija još nije bila primljena putem odgojne preporuke, tužitelj odlučuje u skladu sa stavom (4) ovog člana kada nađe da pokretanje pripremnog postupka ne bi bilo cjelishodno.

(6) Ako se na osnovu izvještaja organa starateljstva utvrdi da maloljetnik bez opravdanog razloga odbija ispuniti obavezu preuzetu odgojnom preporukom ili je neuredno izvršava, tužitelj donosi naredbu o pokretanju pripremnog postupka.

(7) Prilikom razmatranja mogućnosti i opravdanosti primjene odgojne preporuke, priznanje maloljetnika da je učinio krivično djelo ne može biti korišteno protiv njega u bilo kojem drugom naknadnom postupku.

3. Pripremni postupak

Član 91

Naredba za pokretanje i vrijeme trajanja pripremnog postupka

(1) Ako postoje osnovi sumnje da je maloljetna osoba učinila krivično djelo, te se nakon razmatranja u skladu sa članom 90. stav (1) ovog zakona nađe da nema mogućnosti niti opravdanja za primjenu odgojnih preporuka ili ako maloljetnik neopravdano odbije ili neuredno izvršava odgojnu preporuku, tužitelj donosi naredbu za pokretanje pripremnog postupka, o čemu obavještava organ starateljstva.

(2) U fazi pripremnog postupka sudija za maloljetnike ima ista ovlaštenja koja prema Zakonu o krivičnom postupku pripadaju sudiji za prethodni postupak.

(3) Tužitelj će okončati pripremni postupak u roku 90 dana od donošenja naredbe iz stava (1) ovog člana, a ako se pripremni postupak ne završi u ovom roku, važi supsidijarna primjena odredbi čl. 239. i 240. Zakona o krivičnom postupku.

Član 92

Pribavljanje podataka o ličnosti maloljetnika

(1) U pripremnom postupku, pored činjenica koje se odnose na krivično djelo, tužitelj, ako je potrebno, na osnovu socijalne anamneze u skladu sa članom 87. ovog zakona, pribavlja i druge podatke koji se tiču ličnosti maloljetnika i njegovog ponašanja, sredine i prilika u kojima živi.

(2) O okolnostima iz stava (1) ovog člana tužitelj pribavlja izvještaj i saslušava osobe koje mogu dati potrebne podatke, izuzev osoba iz člana 78. stav (2) ovog zakona. O tim okolnostima obavezno se pribavlja mišljenje organa starateljstva, a ako je prema maloljetniku bila izrečena odgojna mjera – pribavlja se izvještaj o primjeni te mjere. Ako je prema maloljetniku bila izrečena zavodska mjera, tužitelj pribavlja izvještaj zavoda ili ustanove o primjeni te mjere.

(3) Tužitelj može prikupljanje podataka iz st. (1) i (2) ovog člana povjeriti stručnom savjetniku tužiteljstva.

(4) Kada je za utvrđivanje zdravstvenog stanja maloljetnika, stepena zrelosti i drugih karakteristika ličnosti potrebno da maloljetnika pregledaju vještaci, za ovaj pregled određuju se ljekari, psiholozi ili pedagozi. Ovakva ispitivanja maloljetnika mogu se obaviti u zdravstvenoj ili drugoj ustanovi.

Član 93

Osobe koje prisustvuju radnjama u pripremnom postupku

(1) Tužitelj sam određuje način izvođenja pojedinih radnji propisanih odredbama Zakona o krivičnom postupku i to u onoj mjeri koja osigurava prava maloljetnika na odbranu, prava oštećenog i prikupljanje dokaza potrebnih za odlučivanje.

(2) Radnjama u pripremnom postupku prisustvuje maloljetnik, osim ako postoje razlozi iz člana 111. stav (4) ovog zakona i branitelj. Ispitivanje maloljetne osobe, kad je to potrebno, obavlja se uz pomoć pedagoga ili druge stručne osobe.

(3) Tužitelj može odobriti da radnjama u pripremnom postupku prisustvuje predstavnik organa starateljstva i roditelj, odnosno staratelj ili usvojitelj maloljetnika. Kada navedene osobe prisustvuju tim radnjama, mogu davati prijedloge i upućivati pitanja osobi koja se ispituje, odnosno saslušava.

(4) Tužitelj može uskratiti prisustvo roditeljima, odnosno staratelju ili usvojitelju maloljetnika ako je takva odluka u interesu maloljetnika i tada tužitelj radnje provodi u prisustvu predstavnika organa starateljstva ili predstavnika ustanove za smještaj maloljetnika.

Član 94

Privremeni smještaj maloljetnika u toku pripremnog postupka

(1) Sudija može na prijedlog tužitelja odrediti da se maloljetnik u toku pripremnog postupka privremeno smjesti u prihvatilište ili sličnu ustanovu za prihvat maloljetnika ako je to potrebno radi izdvajanja maloljetnika iz sredine u kojoj je živio ili radi pružanja pomoći, zaštite ili smještaja maloljetnika, a posebno ako je to potrebno radi otklanjanja opasnosti od ponavljanja krivičnog djela.

(2) Protiv rješenja o privremenom smještaju maloljetnika žalbu mogu uložiti u roku 24 sata maloljetnik, roditelj, usvojitelj, odnosno staratelj i branitelj. O žalbi odlučuje vijeće za maloljetnike istog suda u roku 24 sata, s tim da žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

(3) Izvršenje mjere privremenog smještaja provodi se prema odredbama koje vrijede za ustanove, a u pogledu dužine trajanja, kontrole opravdanosti trajanja ovog smještaja i drugih prava, primjenjuju se odredbe ovog zakona koje se odnose na maloljetnike u pritvoru.

(4) Troškovi smještaja maloljetnika isplaćuju se iz budžetskih sredstava tužiteljstva i ulaze u troškove krivičnog postupka.

4. Mjere za osiguranje prisustva maloljetnika i uspješno vođenje krivičnog postupka

Član 95

Mjere zabrane

(1) Kada su ispunjeni uvjeti iz člana 146. stav (1) tač. od a) do c) Zakona o krivičnom postupku, sud može na prijedlog stranaka ili branitelja ili po službenoj dužnosti prema maloljetniku umjesto određivanja i produženja pritvora odrediti mjere zabrane i to:

- a) zabranu napuštanja boravišta i zabranu putovanja bez odobrenja,
- b) zabranu posjećivanja određenih mjesta ili područja,
- c) zabranu sastajanja sa određenim osobama,
- d) narediti da se povremeno javlja određenom državnom organu,
- e) narediti da se mlađoj punoljetnoj osobi privremeno oduzme putna isprava uz zabranu izdavanja novih isprava, kao i zabraniti korištenje osobne karte za prelazak državne granice Bosne i Hercegovine.

(2) Kad određuje mjere zabrane shodno se primjenjuju odredbe čl. 140., 140.a, 140.b, 140.c i 140.e Zakona o krivičnom postupku.

Član 96

Lišenje slobode

(1) Ovlaštena službena osoba može maloljetnu osobu lišiti slobode ako postoje osnovi sumnje da je izvršila krivično djelo i ako postoje razlozi predviđeni članom 146. stav (1) tač. a), b) i c) Zakona o krivičnom postupku.

(2) Prilikom lišenja slobode i tokom boravka maloljetnika u policijskoj stanici ministarstva unutrašnjih poslova svi kontakti ovlaštene službene osobe sa maloljetnikom se obavljaju na način koji u punoj mjeri poštuje ličnost maloljetnika i podržava njegovu dobrobit. Bilo koji postupci koji narušavaju fizičko i mentalno zdravlje maloljetnika su zabranjeni.

(3) O lišenju slobode ovlaštena službena osoba odmah obavještava roditelja, odnosno staratelja ili usvojitelja maloljetnika, branitelja i nadležni organ starateljstva. Ukoliko roditelji ili staratelji maloljetnika nisu dostupni, oni se obavještavaju u što kraćem roku.

(4) Ispitivanje maloljetnika vrši tužitelj ili uz odobrenje tužitelja ovlaštena službena osoba koja osigurava prisustvo roditelja, odnosno staratelja ili usvojitelja.

(5) Kada se maloljetnik prvi put ispituje, prije početka ispitivanja tužitelj ili ovlaštena službena osoba maloljetnika u pisanoj formi, a nakon toga i usmeno na maternjem jeziku i na njemu razumljiv način, obavještavaju o pravima iz člana 92. stav (2) Zakona o krivičnom postupku, a posebno o pravu da u prisustvu branitelja, roditelja, odnosno staratelja ili usvojitelja ili predstavnika organa starateljstva bude ispitan od tužitelja ili ovlaštene službene osobe.

(6) Ovlaštena službena osoba dužna je maloljetnu osobu bez odgađanja, a najkasnije u roku 24 sata dovesti tužitelju i obavijestiti ga o razlozima i vremenu lišenja slobode. Ako maloljetnik lišen slobode ne bude doveden tužitelju u ovom roku, pušta se na slobodu.

Član 97

Posebna pravila postupanja tokom lišenja slobode

(1) Maloljetnik koji je lišen slobode dok se nalazi u policijskoj stanici i tokom zadržavanja u tužiteljstvu smješta se u prostoriju tako da nije u kontaktu sa odraslima.

(2) Dovođenje maloljetnika se obavlja na način koji štiti njegovo dostojanstvo i pretpostavku nevinosti.

(3) Maloljetniku se prilikom lišenja slobode i stavljanja u pritvor oduzimaju predmeti u vezi sa krivičnim djelom i predmeti koje ne smije imati u pritvoru prema pravilima kućnog reda, a ima pravo zadržati lične stvari i pravo na odgovarajuću medicinsku njegu koja uključuje i ljekarski pregled nakon lišavanja slobode.

Član 98

Odlučivanje tužitelja nakon dovođenja maloljetnika lišenog slobode

Nakon što je maloljetna osoba dovedena, tužitelj je dužan bez odgađanja, a najkasnije u roku 24 sata od dovođenja, ispitati maloljetnika ako već nije ispitan i odlučiti da li će sudiji dati prijedlog za izricanje mjera zabrane iz člana 95. ovog zakona ili privremenog smještaja u skladu sa članom 94. ovog zakona ili prijedlog za određivanje pritvora ili će ga pustiti na slobodu. Prilikom predlaganja tužitelj uvijek daje prednost mjerama zabrane, a potom mjeri privremenog smještaja, dok pritvor kao krajnju mjeru predlaže samo ako se prethodnim mjerama ne može osigurati prisustvo maloljetnika tokom suđenja.

Član 99

Određivanje pritvora

(1) Ako postoji osnovana sumnja da je maloljetnik učinio krivično djelo, sudija može odrediti pritvor kad postoje razlozi predviđeni članom 146. stav (1) tač. a), b) i c) Zakona o krivičnom postupku.

(2) Prije donošenja rješenja o određivanju pritvora sudija maloljetnika odmah upozna sa prijedlogom iz člana 98. ovog zakona, saslušava ga na te okolnosti i najkasnije u roku 12 sati od prijema prijedloga tužitelja odlučuje o određivanju pritvora ili maloljetnika pušta na slobodu.

(3) Ako postoje okolnosti zbog kojih ne može postupati sudija za maloljetnike, o pritvoru će odlučiti sudija sa posebnim znanjima kojeg odredi predsjednik suda, o čemu se obavještava sudija za maloljetnike.

(4) Protiv rješenja kojim je određen pritvor dopuštena je žalba vijeću iz člana 17. stav (3) ovog zakona u roku 24 sata od sata prijema ovog rješenja. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

(5) Ako sudija ne prihvati prijedlog tužitelja za određivanje pritvora, donosi rješenje kojim se prijedlog odbija i maloljetnika odmah pušta na slobodu. Tužitelj na ovo rješenje može uložiti žalbu, ali žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

(6) U slučajevima iz st. (4) i (5) ovog člana vijeće je dužno odluku o žalbi donijeti u roku 24 sata.

Član 100

Trajanje pritvora

(1) Po rješenju sudije pritvor može trajati najduže 30 dana od dana lišenja slobode, uz obavezu vijeća da vrši kontrolu neophodnosti pritvora svakih 10 dana, uz prethodno izjašnjenje tužitelja o

poduzetim radnjama za period koji prethodi kontroli. Ako tužitelj ne postupi na ovaj način, obavještava se tužitelj kantonalnog tužiteljstva radi poduzimanja potrebnih mjera za ispunjenje zahtjeva iz ovog stava.

(2) Odlukom vijeća iz člana 17. stav (3) ovog zakona, po obrazloženom prijedlogu tužitelja, pritvor se može produžiti za još 30 dana. Protiv rješenja vijeća dopuštena je žalba o kojoj odlučuje vijeće drugostepenog suda u roku 24 sata po prijemu žalbe.

(3) O pritvaranju maloljetnika sudija odmah ili u što kraćem roku obavještava roditelja, staratelja ili ustanovu kojoj je maloljetnik povjeren na odgoj i čuvanje, kao i organ socijalnog staranja.

(4) U toku pripremnog postupka, a prije isteka trajanja pritvora sudija na prijedlog tužitelja ukida pritvor i maloljetnika odmah pušta na slobodu.

Član 101

Trajanje pritvora nakon okončanja pripremnog postupka

Nakon dostavljanja prijedloga za izricanje krivične sankcije, pritvor se na obrazložen prijedlog tužitelja može produžiti prema odluci vijeća iz člana 17. stav (3) ovog zakona za još dva mjeseca, uz kontrolu pritvora svakih mjesec dana i uz prethodno izjašnjenje tužitelja o poduzetim radnjama za period koji prethodi kontroli. Protiv tog rješenja dopuštena je žalba vijeću drugostepenog suda iz člana 17. stav (2) ovog zakona koje o žalbi odlučuje u roku 24 sata od prijema žalbe. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

Član 102

Pritvor nakon izricanja krivične sankcije

(1) Pritvor se odmah ukida ako je sud donio rješenje da se prema maloljetniku obustavi postupak iz razloga predviđenih članom 298. tač. c), e) i f) i članom 299. Zakona o krivičnom postupku ili kada sud nađe da nije cjelishodno maloljetniku izreći zavodsku odgojnu mjeru ili kaznu maloljetničkog zatvora, nego maloljetniku izrekne odgojnu mjeru iz člana 32. stav (1) tač. a) i b) ovog zakona.

(2) Poslije izricanja zavodske odgojne mjere ili kazne maloljetničkog zatvora pritvor može trajati najduže još dva mjeseca. Ako za to vrijeme ne bude izrečena drugostepena odluka kojom se potvrđuje ili preinačuje prvostepena odluka, pritvor se ukida i maloljetnik odmah pušta na slobodu. Ako u roku dva mjeseca bude izrečena drugostepena odluka kojom se prvostepena odluka ukida, pritvor može trajati još 30 dana od izricanja drugostepene odluke.

(3) Ako se maloljetnik nalazi u pritvoru, a odluka kojom mu je izrečena zavodska odgojna mjera ili kazna maloljetničkog zatvora postala je pravomoćna, maloljetnik se može pustiti na slobodu do upućivanja u ustanovu za izvršenje zavodske odgojne mjere ili kazne.

(4) Vrijeme provedeno u pritvoru ili ustanovama privremenog smještaja iz čl. 94. i 112. ovog zakona, kao i svako lišenje slobode u vezi sa krivičnim djelom, uračunava se u vrijeme trajanja izrečene zavodske odgojne mjere i kazne maloljetničkog zatvora u skladu sa članom 57. stav (1) Krivičnog zakona.

Član 103

Postupanje prema maloljetniku u pritvoru

- (1) Maloljetnik se nalazi u pritvoru odvojeno od punoljetnih osoba.
- (2) Dok se nalazi u pritvoru, maloljetniku se omogućavaju uvjeti korisni za njegov odgoj i zanimanje.
- (3) Sudija ima prema pritvorenim maloljetnicima ista ovlaštenja koja prema Zakonu o krivičnom postupku pripadaju sudiji za prethodni postupak, odnosno sudiji za prethodno saslušanje i može u svako doba obići pritvorenika, sa njim razgovarati i od njega primati pritužbe.
- (4) Obilazak maloljetnika u pritvoru vrši i tužitelj.
- (5) Po nalogu sudije i tužitelja obilazak pritvorenog maloljetnika može obaviti svakih 20 dana stručni savjetnik suda i tužiteljstva. O obilasku pritvorenika sačinjava se izvještaj koji je sastavni dio spisa.

5. Postupanje nakon okončanog pripremnog postupka

Član 104

Obrazloženi prijedlog

- (1) Nakon što ispita sve okolnosti koje se odnose na izvršenje krivičnog djela, zrelost i druge okolnosti koje se tiču ličnosti maloljetnika i prilika u kojima živi, tužitelj je dužan u roku osam dana po okončanju pripremnog postupka dostaviti sudiji obrazložen prijedlog za izricanje odgojne mjere, odnosno kazne. U slučaju da tužitelj nakon okončanja pripremnog postupka nađe da nema dokaza da je maloljetnik učinio krivično djelo, donijet će naredbu o obustavi pripremnog postupka.
- (2) Prijedlog tužitelja sadrži: ime i prezime maloljetnika, njegovu dob, opis i zakonski naziv krivičnog djela, dokaze iz kojih proizilazi da je maloljetnik učinio krivično djelo, obrazloženje koje treba sadržavati ocjenu stepena zrelosti maloljetnika, kao i razloge koji opravdavaju primjenu predložene odgojne mjere ili kazne maloljetničkog zatvora, a ne primjenu odgojne preporuke u skladu sa članom 90. st. (1), (4) i (5) ovog zakona.
- (3) Bitni sadržaji prikupljenih podataka o ličnosti maloljetnika iz člana 92. ovog zakona obrazlažu se tako da to, koliko je moguće, ne djeluje štetno na njegov odgoj.
- (4) Prilikom dostavljanja prijedloga za izricanje odgojne mjere ili kazne, tužitelj dostavlja i dokaze kojima potkrepljuje navode iz prijedloga.

Član 105

Neslaganje sudije za maloljetnike sa prijedlogom tužitelja

- (1) Ako tužitelj nije dao obrazložene razloge zbog kojih nije postupio u skladu sa članom 89. stav (3) ovog zakona ili članom 90. st. (1) i (2) ovog zakona, sudija može izraziti neslaganje sa prijedlogom tužitelja za izricanje sankcije i zatražiti da vijeće iz člana 17. stav (3) ovog zakona u roku tri dana o tome donese odluku. Vijeće odluku donosi po saslušanju tužitelja.

(2) Vijeće može odlučiti da se predmet vrati tužitelju radi postupanja u skladu sa čl. 89. i 90. ovog zakona ili odlučiti da sudija postupi prema članu 106. ovog zakona, a ako nisu ispunjeni uvjeti primjene iz člana 106. ovog zakona, da postupi po prijedlogu tužitelja za izricanje krivične sankcije.

Član 106

Razmatranje mogućnosti i opravdanosti primjene odgojne preporuke od sudije

(1) Prije donošenja odluke o postupanju po prijedlogu tužitelja za izricanje odgojne mjere ili kazne maloljetničkog zatvora za krivična djela iz člana 89. stav (1) ovog zakona, odnosno nakon što je vijeće donijelo odluku po članu 105. stav (2) ovog zakona, sudija je dužan razmotriti mogućnost i opravdanost primjene odgojne preporuke. O načinu rješavanja konkretnog slučaja, prirodi, sadržaju, trajanju, posljedicama primjene odgojne preporuke, kao i posljedicama odbijanja saradnje, izvršenju i ispunjenju odgojne preporuke sudija obavještava maloljetnika i roditelje, odnosno staratelja ili usvojitelja.

(2) Ako sudija nađe da, s obzirom na prirodu krivičnog djela i okolnosti pod kojima je izvršeno, raniji život maloljetnika i njegove lične karakteristike, vođenje postupka i izricanje odgojne mjere ili kazne maloljetničkog zatvora prema maloljetniku ne bi bilo cjelishodno, postupit će u skladu sa odredbama čl. 24., 25., 26. i 27. ovog zakona.

(3) Sudija donosi rješenje kojim se izriče odgojna preporuka kada maloljetnik pristane ispuniti svoju obavezu preuzetu odgojnom preporukom. Dok traje primjena odgojne preporuke, organ starateljstva dostavlja sudiji izvještaj o njenoj primijeni.

(4) Ako su ispunjeni uvjeti za izricanje odgojne preporuke i nakon što uz saradnju i nadzor organa starateljstva maloljetnik ispunio obavezu preuzetu odgojnom preporukom, sudija donosi rješenje da neće postupati po prijedlogu tužitelja za izricanje predložene krivične sankcije i o tome, po potrebi, obavještava oštećenog i upućuje ga da svoj imovinskopravni zahtjev može ostvariti u parničnom postupku. Protiv rješenja sudije žalba nije dopuštena.

(5) Ako maloljetnik djelimično ispunio obavezu preuzetu odgojnom preporukom, odnosno kada nije ostvarena potpuna kompenzacija primjenom odgojne preporuke, sudija odlučuje na način predviđen u stavu (3) ovog člana kada nađe da izricanje krivične sankcije prema maloljetniku ne bi bilo cjelishodno.

(6) Ako se na osnovu izvještaja organa starateljstva utvrdi da maloljetnik bez opravdanog razloga odbije ispuniti obavezu preuzetu odgojnom preporukom ili je neuredno izvršava, sudija postupuje u skladu sa članom 108. ovog zakona.

(7) Prilikom razmatranja mogućnosti i opravdanosti izricanja odgojne preporuke, priznanje maloljetnika da je učinio krivično djelo ne može biti korišteno protiv njega u bilo kojem drugom naknadnom postupku.

Član 107

Prihvatanje i postupanje po prijedlogu tužitelja

(1) Kad sudija primi prijedlog tužitelja za izricanje odgojne mjere ili kazne maloljetničkog zatvora, odnosno odluku vijeća iz člana 105. stav (2) ovog zakona, prijedlog tužitelja dostavlja maloljetniku i njegovom branitelju.

(2) Maloljetnik i branitelj mogu u roku tri dana od dana uručenja prijedloga izjaviti prethodne prigovore iz člana 248. stav (1) Zakona o krivičnom postupku o kojima vijeće odlučuje u roku osam dana. Rok za podnošenje prethodnih prigovora se na prijedlog branitelja može produžiti, ali rok ne može biti duži od 15 dana od dana uručenja prijedloga iz stava (1) ovog člana.

(3) Nakon što bude odlučeno o prethodnim prigovorima sudija dokaze iz člana 104. stav (4) ovog zakona dostavlja tužitelju, a predmet sudiji radi zakazivanja sjednice ili glavnog pretresa.

(4) Sudija koji je kao član vijeća odlučivao o prigovorima ne može učestvovati u suđenju. Protiv rješenja sudije žalba nije dopuštena.

Član 108

Zakazivanje sjednice ili glavnog pretresa

(1) Nakon što primi prijedlog tužitelja za izricanje odgojne mjere ili kazne maloljetničkog zatvora, odnosno nakon što vijeće odbije prethodne prigovore ili odluči u skladu sa članom 105. stav (2) ovog zakona, sudija je dužan u roku osam dana od dana prijema prijedloga tužitelja, odnosno donošenja odluke vijeća zakazati sjednicu ili glavni pretres.

(2) Kazna maloljetničkog zatvora i zavodske mjere izriču se samo po održanom glavnom pretresu. Ostale odgojne mjere mogu se izreći na sjednici.

(3) Sudija saopštava maloljetniku odgojnu mjeru ili kaznu koja mu je izrečena.

Član 109

Odlučivanje o prijedlogu tužitelja na sjednici

(1) Na sjednici će se pozvati tužitelj, maloljetnik, branitelj, roditelji, usvojitelj, odnosno staratelj maloljetnika, a o sjednici se obavještava i može joj prisustvovati predstavnik organa starateljstva.

(2) Sjednici obavezno prisustvuju tužitelj, maloljetnik i njegov branitelj. Ukoliko tužitelj ili branitelj neopravdano izostanu sa sjednice, sudija postupa shodno odredbama čl. 260. i 263. Zakona o krivičnom postupku.

(3) Nedolazak roditelja, odnosno usvojitelja ili staratelja maloljetnika i predstavnika organa starateljstva ne sprečava sud da održi sjednicu.

(4) Kada roditelj, odnosno staratelj ili usvojitelj nisu u mogućnosti prisustvovati sjednici ili nisu sposobni ili su nepoznati ili kada maloljetniku nije određen poseban staratelj, sudija u interesu maloljetnika poziva predstavnika organa starateljstva i tada je njegovo prisustvo obavezno sve do pravomoćnog okončanja postupka.

(5) Na sjednici tužitelj čita prijedlog i ukratko izlaže dokaze koji se odnose na krivično djelo i podatke o ličnosti maloljetnika do kojih je došao tokom pripremnog postupka, kao i razloge koji opravdavaju stavljanje prijedloga za izricanje krivične sankcije. Kad izlaže podatke koji se tiču

ličnosti maloljetnika, tužitelj postupa obazrivo, kako iznošenje ovih podataka ne bi štetilo daljnjem razvoju maloljetnika.

(6) Na sjednici maloljetnik i njegov branitelj izlažu odgovor na prijedlog tužitelja, a ako sjednici prisustvuju roditelji, odnosno staratelj ili usvojitelj maloljetnika i predstavnik organa starateljstva, oni mogu davati pojašnjenja i davati prijedloge.

(7) U ovoj fazi postupka važi shodna primjena odredaba Zakona o krivičnom postupku o izmjeni optužbe na glavnom pretresu, s tim što je sudija bez prijedloga tužitelja ovlašten odluku donijeti na osnovu prezentiranih dokaza i činjeničnog stanja utvrđenog na sjednici.

Član 110

Odlučivanje na glavnom pretresu

(1) Kada se odlučuje na osnovu glavnog pretresa, shodno se primjenjuju odredbe Zakona o krivičnom postupku o rukovođenju glavnim pretresom, o odgađanju i prekidu glavnog pretresa, o zapisniku i o toku glavnog pretresa, ali sudija može, uvijek po saslušanju stranaka, odstupiti od ovih pravila ako smatra da njihova primjena za konkretan slučaj ne bi bila cjelishodna.

(2) Osim maloljetnika glavnom pretresu obavezno prisustvuju tužitelj, branitelj i predstavnik nadležnog organa starateljstva. Ako tužitelj ili branitelj neopravdano izostanu sa glavnog pretresa, sudija poduzima mjere u skladu sa općim odredbama iz čl. 260. i 263. Zakona o krivičnom postupku. O neopravdanom izostanku predstavnika organa starateljstva obavještava se rukovoditelj tog organa.

(3) Pored osoba čije je prisustvo obavezno na glavnom pretresu, na glavni pretres pozivaju se roditelji maloljetnika i usvojitelj, odnosno staratelj maloljetnika. Kada roditelj, odnosno staratelj nije u mogućnosti prisustvovati glavnom pretresu ili nisu sposobni ili su nepoznati, sudija može, ako nađe da je to u najboljem interesu maloljetnika, odrediti posebnog staratelja. Nedolazak roditelja maloljetnika, staratelja, odnosno usvojitelja ili posebnog staratelja maloljetnika ne predstavlja smetnju za održavanje glavnog pretresa.

(4) U ovoj fazi postupka shodno se primjenjuju odredbe Zakona o krivičnom postupku o izmijeni optužbe na glavnom pretresu, s tim što je sudija bez prijedloga tužitelja ovlašten odluku donijeti na osnovu prezentiranih dokaza i činjeničnog stanja utvrđenog na glavnom pretresu.

Član 111

Isključenje javnosti

(1) Kada se sudi maloljetniku, javnost je uvijek isključena.

(2) Sudija može dopustiti da glavnom pretresu prisustvuju osobe koje se bave zaštitom i odgojem maloljetnika ili suzbijanjem prijestupništva mladih, kao i naučni radnici.

(3) U toku glavnog pretresa sudija može narediti da se, osim tužitelja, branitelja i predstavnika organa starateljstva, sa zasjedanja udalje sve ili pojedine osobe.

(4) Za vrijeme izvođenja pojedinih dokaza ili govora stranaka, sudija može narediti da se maloljetnik udalji sa zasjedanja i to zbog mogućeg štetnog uticaja na njegov odgoj. Ako je to

važno za odbranu maloljetnika, branitelj ga obavještava o sadržaju i toku postupka za vrijeme njegove odsutnosti.

Član 112

Privremeni smještaj maloljetnika u toku postupka

(1) U toku postupka sudija može na prijedlog tužitelja, branitelja ili ako sam to ocijeni neophodnim, donijeti rješenje o privremenom smještaju maloljetnika u skladu sa članom 94. ovog zakona, a može i ukinuti rješenje koje je o tome ranije doneseno.

(2) Troškovi smještaja maloljetnika isplaćuju se iz budžetskih sredstava suda i ulaze u troškove krivičnog postupka.

Član 113

Odluke sudije za maloljetnike

(1) Sudija nije vezan uz prijedlog tužitelja pri odlučivanju hoće li prema maloljetniku izreći kaznu ili će primijeniti odgojnu mjeru.

(2) Sudija za maloljetnike će rješenjem obustaviti postupak u slučajevima kada sud na osnovu člana 298. tač. c), e) i f) Zakona o krivičnom postupku donosi presudu kojom se optužba odbija ili kojom se prema članu 299. Zakona o krivičnom postupku optuženi oslobađa od optužbe, kao i kada nađe da nije cjelishodno izreći maloljetniku ni odgojnu mjeru niti kaznu.

(3) Sudija donosi rješenje i kada izriče odgojnu mjeru maloljetniku. U izreci ovog rješenja navodi se samo koja se mjera izriče, ali se maloljetnik ne oglašava krivim za krivično djelo koje mu se stavlja na teret. U obrazloženju rješenja navodi se opis djela i okolnosti koje opravdavaju primjenu izrečene odgojne mjere.

(4) Razlozi za odluku iz stava (3) ovog člana koji bi mogli štetno uticati na odgoj maloljetnika neće biti izloženi.

(5) Kada se donosi rješenje o obustavi postupka, u obrazloženju rješenja se navodi opis djela i okolnosti koje opravdavaju takvu odluku, pri čemu se ne izlažu razlozi koji bi mogli štetno uticati na odgoj maloljetnika.

(6) Presuda kojom se maloljetniku izriče kazna maloljetničkog zatvora donosi se u obliku koji propisuje Zakon o krivičnom postupku za presudu kojom se optuženi oglašava krivim.

Član 114

Kontrola postupka

(1) Za svako produženje roka iz člana 108. stav (1) ovog zakona, sudija mora imati odobrenje predsjednika suda.

(2) Glavni pretres se odgađa ili prekida samo izuzetno. O svakom odgađanju ili prekidu glavnog pretresa sudija obavještava predsjednika suda i iznosi razloge za odgađanje, odnosno prekidanje.

(3) Sudija je dužan izraditi rješenje, odnosno presudu u pisanom obliku i to u roku osam dana od dana saopštavanja donesene odluke, a u posebno složenim slučajevima u roku 15 dana.

(4) Sudija obavještava predsjednika suda svakih 15 dana koji predmeti maloljetnika nisu okončani i o razlozima zbog kojih je o pojedinim predmetima postupak još u toku. Predsjednik suda će, po potrebi, poduzeti mjere da se postupak ubrza.

Član 115

Troškovi postupka i imovinskopravni zahtjev

(1) Sud može maloljetnika obavezati na plaćanje troškova krivičnog postupka i na ispunjenje imovinskopravnog zahtjeva samo ako je maloljetniku izrekao kaznu maloljetničkog zatvora.

(2) Ako je prema maloljetniku izrečena odgojna mjera ili je postupak obustavljen, troškovi postupka padaju na teret budžetskih sredstava suda, a oštećeni se radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva upućuje na parnični postupak.

(3) Ako maloljetnik ima prihode ili imovinu, sudija može odrediti da plati troškove krivičnog postupka i ispuni imovinskopravni zahtjev i kada prema njemu bude izrečena odgojna mjera, odnosno kada sudija nađe da nije cjelishodno prema maloljetniku izreći kaznu maloljetničkog zatvora, niti odgojnu mjeru.

(4) Troškovi postupka medijacije (posredovanje) koju provodi organizacija iz člana 26. stav (4) ovog zakona padaju na teret budžetskih sredstava tužiteljstva, odnosno suda.

6. Pravni lijekovi

Član 116

Žalba protiv presude i rješenja

(1) Protiv presude kojom je maloljetniku izrečena kazna maloljetničkog zatvora, protiv rješenja kojim je maloljetniku izrečena odgojna mjera i protiv rješenja o obustavi postupka iz člana 113. stav (2) ovog zakona mogu podnijeti žalbu sve osobe koje imaju pravo na žalbu protiv presude prema članu 308. Zakona o krivičnom postupku i to u roku osam dana od dana prijema presude, odnosno rješenja.

(2) Branitelj, tužitelj, bračni, odnosno vanbračni drug ili neka druga osoba sa kojom živi u trajnoj zajednici, srodnik po krvi u pravoj liniji, usvojitelj, staratelj, brat, sestra i hranitelj mogu podnijeti žalbu u korist maloljetnika i bez njegove volje.

(4) Osobe koje su podnijele žalbu u korist maloljetnika mogu odustati od žalbe samo uz njegovu saglasnost.

(5) Žalba protiv rješenja kojim se izriče zavodska odgojna mjera ili presuda kojom je izrečena kazna maloljetničkog zatvora zadržava izvršenje odluke, izuzev ako sudija, uz saglasnost sa roditeljima maloljetnika i po saslušanju maloljetnika, ne odluči drugačije.

(6) Na sjednicu vijeća drugostepenog suda uvijek se poziva tužitelj, maloljetnik, branitelj, roditelji, usvojitelj, odnosno staratelj maloljetnika. O sjednici se obavještava i može joj prisustvovati

predstavnik organa starateljstva. Nedolazak stranaka i branitelja koji su uredno obaviješteni o sjednici, ne sprečava drugostepeni sud da održi sjednicu.

Član 117

Odluke vijeća za maloljetnike drugostepenog suda i zabrana reformatio in peius

(1) Vijeće za maloljetnike drugostepenog suda može preinačiti prvostepenu odluku izricanjem teže sankcije prema maloljetniku samo ako je to predloženo u žalbi tužitelja.

(2) Ako prvostepenom odlukom nije izrečena kazna maloljetničkog zatvora ili zavodska mjera, vijeće drugostepenog suda može tu kaznu, odnosno mjeru izreći samo ako održi pretres. Maloljetnički zatvor u dužem trajanju ili zavodska mjera teža od one izrečene prvostepenom odlukom može se izreći i na sjednici drugostepenog vijeća za maloljetnike.

Član 118

Žalba na drugostepenu odluku

(1) Protiv odluke drugostepenog suda dozvoljena je žalba u slučajevima:

a) ako je vijeće za maloljetnike drugostepenog suda preinačilo prvostepenu odluku kojom je prema maloljetniku obustavljen postupak ili izrečena odgojna mjera iz člana 32. stav (1) tač. a) i b) ovog zakona i nakon održanog pretresa izreklo kaznu maloljetničkog zatvora ili zavodsku odgojnu mjeru iz člana 32. stav (1) tačka c) ovog zakona i

b) ako je vijeće za maloljetnike drugostepenog suda na sjednici povodom žalbe izreklo kaznu maloljetničkog zatvora u dužem trajanju ili zavodsku mjeru težu od one koja je izrečena prvostepenom odlukom.

(2) O žalbi protiv drugostepene odluke odlučuje sud trećeg stepena u vijeću sastavljenom od trojice sudija određenih rasporedom poslova u tom sudu koji imaju posebna znanja iz oblasti prava djeteta i prijestupništva mladih.

(3) Odredbe člana 324. Zakona o krivičnom postupku primjenjuju se i na saoptuženog koji nije izjavio žalbu protiv drugostepene odluke.

(4) Pred ovim vijećem ne može se održati pretres.

Član 119

Vanredni pravni lijek

Odredbe Zakona o krivičnom postupku o ponavljanju krivičnog postupka završenog pravomoćnom presudom shodno se primjenjuju i na ponavljanje postupka završenog presudom kojim je prema maloljetniku izrečena kazna maloljetničkog zatvora ili doneseno rješenje o primjeni odgojne mjere ili rješenje o obustavi postupka.

7. Nadzor suda nad provođenjem mjera

Član 120

Izvještaj o ponašanju maloljetnika

(1) Uprava ustanove u kojoj se prema maloljetniku izvršava kazna maloljetničkog zatvora i zavodska odgojna mjera dužna je svaka dva mjeseca dostaviti tužiteljstvu i sudu koji je izrekao odgojnu mjeru izvještaj o ponašanju maloljetnika. Stručni savjetnici suda i tužiteljstva, a tamo gdje savjetnika nema, sudija i tužitelj obilaskom zavoda ili ustanove u kojoj se odgojna mjera izvršava, prate izvršenje izrečene odgojne mjere.

(2) Obilazak maloljetnika smještenih u zavode i ustanove iz stava (1) ovog člana stručni savjetnici, odnosno sudija i tužitelj obavljaju najmanje dva puta u toku godine.

(3) Nadležni organ starateljstva dužan je svakih šest mjeseci dostaviti izvještaj sudu i tužiteljstvu o izvršenju ostalih odgojnih mjera. Sudija može, kada nađe da je to potrebno, tražiti izvještaj u kraćem roku.

(4) Izvještaji iz st. (1), (2) i (3) ovog člana čine sastavni dio spisa.

Član 121

Izmjena odluke i obustava izvršenja

(1) Kada su ispunjeni uvjeti za izmjenu odluke o izrečenoj odgojnoj mjeri propisani članom 45. ovog zakona, odluku o izmjeni donosi sudija koji je donio rješenje o odgojnoj mjeri ako sam nađe da je to potrebno ili na prijedlog tužitelja, maloljetnika, njegovih roditelja, usvojitelja, odnosno staratelja, upravnika zavoda, odnosno ustanove ili organa starateljstva kojem je povjeren nadzor nad maloljetnikom.

(2) Prije donošenja odluke sudija saslušava tužitelja, maloljetnika, roditelja, usvojitelja, odnosno staratelja maloljetnika ili druge osobe, a od zavoda ili ustanove u kojoj se izvršava zavodska mjera, odnosno od organa starateljstva ili drugih organa i ustanova pribavit će i potrebne izvještaje o ponašanju maloljetnika i dostignutom stepenu uspješnosti u provođenju odgojne mjere.

(3) Prema odredbama st. (1) i (2) ovog člana donosi se i odluka o obustavljanju izvršenja odgojne mjere i o uvjetnom otpustu iz člana 43. ovog zakona.

(4) Odluku o izmjeni odluke o odgojnoj mjeri ili o obustavi izvršenja mjere ili uvjetnom otpustu, donosi sudija na sjednici kojoj obavezno prisustvuju maloljetnik i njegovi roditelji, odnosno staratelj ili usvojitelj maloljetnika, tužitelj, branitelj i predstavnik organa starateljstva, odnosno zavoda ili ustanove gdje se odgojna mjera izvršava.

Član 122

Postupanje u odnosu na mjere sigurnosti

(1) Ako se maloljetnik bez opravdanog razloga tokom trajanja odgođenog izvršenja kazne maloljetničkog zatvora ili uvjetnog otpusta iz zavoda ili ustanove ne podvrgne ambulantom liječenju na slobodi, sud može na prijedlog tužitelja ili na prijedlog ustanove ili ambulante u kojoj se maloljetnik liječio ili imao liječiti, organa starateljstva ili po službenoj dužnosti, odrediti da se mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja ili obaveznog liječenja od ovisnosti prinudno izvrši u zdravstvenoj ili nekoj drugoj specijaliziranoj ustanovi ili će obustaviti izvršenje mjere sigurnosti ako utvrdi da je prestala potreba za liječenjem maloljetnika.

(2) Prije donošenja odluke iz stava (1) ovog člana sud, ako je potrebno, pribavlja i mišljenje odgovarajućeg ljekara - vještaka.

Član 123

Postupak za naknadno izricanje kazne maloljetničkog zatvora

(1) Maloljetniku kojem je odgođeno izricanje kazne maloljetničkog zatvora iz člana 54. ovog zakona, ova kazna na prijedlog tužitelja može biti naknadno izrečena u skladu sa članom 55. ovog zakona.

(2) O prijedlogu tužitelja odlučuje sud koji je nadležan odlučivati o novoučinjenom krivičnom djelu. Ako maloljetnik ne ispunjava posebne obaveze ili se suprotstavlja izvršenju izrečene odgojne mjere, o prijedlogu tužitelja odlučuje sud koji je izrekao odgodu izvršenja kazne. Glavni pretres i presuda ograničavaju se na pitanje odmjeravanja kazne i razloge za njeno naknadno izricanje, odnosno neizricanje.

(3) Protiv odluke o odbijanju prijedloga za naknadno izricanje kazne tužitelj ima pravo žalbe, a protiv odluke o izrečenoj kazni pravo žalbe imaju i osobe iz člana 116. st. (1) i (2) ovog zakona.

(4) Ako kazna ne bude naknadno izrečena najkasnije u roku šest mjeseci od dana prestanka vremena provjeravanja ili od okončanja postupka zbog novog krivičnog djela na osnovu člana 55. stav (4) ovog zakona, prvostepeni sud koji je odgodio izricanje kazne maloljetničkog zatvora donosi rješenje kojim se utvrđuje brisanje te osude. Rješenje se dostavlja osuđenom, njegovom roditelju, odnosno staratelju ili usvojitelju, branitelju, tužitelju i organu nadležnom za vođenje kaznene evidencije.

Dio šesti

PRIMJENA MJERE UPOZORENJA, ODGOJNIH PREPORUKA I IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA

1. Primjena mjere upozorenja

Član 124

Posebni podzakonski akti

Primjena mjere upozorenja iz člana 23. ovog zakona regulira se posebnim podzakonskim aktom koji donosi federalni ministar unutrašnjih poslova.

2. Primjena odgojnih preporuka

Član 125

Primjena odgojnih preporuka prema maloljetnicima

Primjena odgojnih preporuka iz člana 26. ovog zakona regulira se Uredbom o primijeni odgojnih preporuka prema maloljetnicima.

3. Opće odredbe o izvršenju krivičnih sankcija

Član 126

Primjena odredaba

Odredbe o izvršenju krivičnih sankcija prema maloljetnicima primjenjuju se i na punoljetne učinioce krivičnih djela kojima je izrečena odgojna mjera ili kazna maloljetničkog zatvora, kao i na osobe koje za vrijeme izvršenja tih sankcija postanu punoljetne.

Član 127

Individualni pristup

(1) U toku izvršavanja krivičnih sankcija prema maloljetniku treba postupati na način koji odgovara njegovom uzrastu, stepenu zrelosti i drugim karakteristikama ličnosti, uz poštivanje dostojanstva maloljetnika, podsticanje njegovog cjelovitog razvoja i učešća u sopstvenoj resocijalizaciji, pridržavajući se savremenih pedagoških, psiholoških i penoloških znanja i iskustava.

(2) Maloljetniku se omogućavaju uvjeti za sticanje osnovnog i srednjeg stručnog obrazovanja i radnog osposobljavanja, kao i slobodno kreativno izražavanje i izražavanje vjerskih osjećaja i vršenje vjerskih obreda.

Član 128

Zdravlje maloljetnika

(1) Briga o zdravlju maloljetnika prema kojem se izvršava zavodska odgojna mjera ili kazna maloljetničkog zatvora osigurava se u skladu sa prihvaćenim medicinskim standardima koji se primjenjuju prema maloljetnicima u široj zajednici.

(2) Maloljetnici prema kojima se izvršava zavodska odgojna mjera ili kazna maloljetničkog zatvora podvrgavaju se najmanje jednom godišnje sistematskom pregledu od odgovarajuće zdravstvene ustanove. Izvještaj o zdravstvenom stanju maloljetnika dostavlja se sudiji i tužitelju, roditelju, odnosno staratelju ili usvojitelju maloljetnika, kao i organu starateljstva.

(3) Posebna pažnja se posvećuje potrebama trudnih maloljetnica i majki sa bebama, narkomana, alkoholičara i maloljetnika sa posebnim potrebama.

(4) Najmanje dva puta godišnje sastavlja se izvještaj o psihičkom stanju maloljetnika i dostavlja sudiji koji vrši nadzor, odnosno ima uvid nad izvršenjem krivične sankcije iz stava (1) ovog člana, tužitelju, roditeljima, odnosno njegovom staratelju ili usvojitelju, kao i organu starateljstva.

Član 129

Programi postupanja

(1) Izvršenje odgojne mjere i kazne maloljetničkog zatvora zasniva se na pojedinačnom programu postupanja sa maloljetnikom prilagođenom njegovoj ličnosti i u skladu sa savremenim dostignućima nauke, pedagoške i penološke prakse.

(2) Pojedinačni programi se izrađuju na osnovu cjelovitog sagledavanja zrelosti i drugih karakteristika ličnosti maloljetnika, njegovog uzrasta, nivoa obrazovanja, ranijeg života maloljetnika i ponašanja u socijalnoj sredini, oblika poremećaja ponašanja, vrste krivičnog djela i okolnosti pod kojima je učinjeno.

(3) Pojedinačnim programom posebno se utvrđuju: nivo zrelosti maloljetnika, druge karakteristike njegove ličnosti, mogućnost uključenja u proces obrazovanja i radnog osposobljavanja, korištenje i organizacija slobodnog vremena, rad sa roditeljem, usvojiteljem ili starateljem maloljetnika i drugim članovima njegove porodice, kao i drugi oblici psihosocijalnog, pedagoškog i penološkog uticaja na maloljetnika.

Član 130

Troškovi izvršenja krivičnih sankcija

(1) Troškovi izvršenja krivičnih sankcija prema maloljetniku padaju na teret budžeta osnivača ustanove u kojoj se izvršava krivična sankcija.

(2) Roditelj, usvojitelj ili staratelj maloljetnika, odnosno druga osoba koja je prema zakonu obavezana izdržavati maloljetnika, kao i maloljetnik koji ima prihode ili imovinu, po pravilu, nisu dužni, ali mogu snositi dio troškova izvršenja posebnih obaveza, mjera pojačanog nadzora u drugoj porodici, upućivanja u odgojnu ustanovu, upućivanja u odgojno-popravn dom i kazne maloljetničkog zatvora.

(3) O visini podmirenja dijela troškova ishrane i zadovoljavanja drugih ličnih potreba maloljetnika odlučuje sud na prijedlog osoba iz stava (2) ovog člana. Ovi troškovi mogu biti u visini iznosa minimalne plaće na nivou Federacije Bosne i Hercegovine koju utvrđuje Federalni zavod za statistiku za mjesec koji prethodi mjesecu odlučivanja ili u visini koju predloži podnositelj prijedloga. U ovom slučaju sud će najprije donijeti odluku o izricanju krivične sankcije, a nakon toga nastavlja postupak za odlučivanje o podmirenju dijela troškova i o tome donosi posebno rješenje.

Član 131

Izmjena odluke o troškovima

(1) Na prijedlog osoba iz člana 130. stav (2) ovog zakona, odnosno na prijedlog organa starateljstva, druge porodice, zavoda ili ustanove u kojoj se krivična sankcija izvršava, sudija može posebnim rješenjem izmijeniti odluku o podmirivanju dijela troškova ishrane i zadovoljavanju drugih ličnih potreba maloljetnika smještenog u zavodu ili ustanovi, odnosno troškova nastalih izvršenjem odgojnih mjera, posebnih obaveza ili pojačanog nadzora u drugoj porodici.

(2) Podmirivanje troškova krivičnih sankcija osoba iz člana 130. stava (2) ovog zakona traje dok, u odnosu na te osobe, traje njihova zakonska obaveza izdržavanja maloljetnika, a u odnosu na maloljetnika dok je u mogućnosti snositi troškove izvršenja krivične sankcije.

Član 132

Poduzimanje mjera radi zaštite prava maloljetnika

Kad sudija u toku izvršenja krivične sankcije utvrdi da postoje činjenice i okolnosti koje upućuju na potrebu poduzimanja mjere radi zaštite prava maloljetnika, dužan je o tome obavijestiti nadležni organ starateljstva prema mjestu prebivališta ili boravišta maloljetnika.

Član 133

Pravo na prigovor

(1) Maloljetnik koji smatra da je lišen određenih prava ili da su mu ona povrijeđena, kao i da su učinjene druge nezakonitosti ili nepravilnosti u toku izvršenja zavodske odgojne mjere ili kazne maloljetničkog zatvora, ima pravo prigovora rukovoditelju ustanove ili zavoda u kojoj se ta krivična sankcija izvršava.

(2) U vezi sa prigovorom maloljetnika rukovoditelj ustanove ili zavoda u kojoj se odgojna mjera, odnosno kazna maloljetničkog zatvora izvršava donosi u roku tri dana obrazloženo rješenje kojim se prigovor odbija kao neosnovan, ili se utvrđuje njegova potpuna ili djelimična osnovanost, u kojem slučaju se hitno poduzimaju odgovarajuće mjere za otklanjanje učinjenih povreda ili lišavanja prava maloljetnika, odnosno drugih nezakonitosti ili nepravilnosti. Rješenje mora sadržati pouku o pravnom lijeku.

(3) Protiv rješenja rukovoditelja ustanove ili zavoda o prigovoru maloljetnik može u roku osam dana od dana prijema rješenja podnijeti žalbu sudiji suda koji vrši nadzor nad izvršenjem odgojne mjere, odnosno sudiji koji je izrekao kaznu maloljetničkog zatvora.

4. Izvršenje odgojnih mjera

Član 134

Izvršenje

(1) Odgojna mjera se izvršava po pravomoćnosti odluke i kada izvršenje nema zakonskih smetnji, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Za izvršenje odgojnih mjera nadležan je poseban odjel ili služba organa starateljstva za maloljetnike, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Član 135

Nadzor i kontrola izvršenja

Nadzor nad izvršenjem i kontrolu izvršenja odgojne mjere vrši sudija koji je izrekao odgojnu mjeru.

Član 136

Neposredni nadzor

(1) Sudija i tužitelj najmanje jednom godišnje vrše neposredni nadzor i kontrolu izvršenja odgojnih mjera.

(2) Izvještaji o toku i rezultatima izvršenja odgojnih mjera pribavljaju se i dostavljaju u skladu sa članom 120. ovog zakona.

A) Izvršenje mjera posebnih obaveza

Član 137

Nadzor nad izvršenjem

(1) Na zahtjev sudije nadležni organ starateljstva dužan je dostaviti izvještaj o toku i rezultatima izvršenja izrečene mjere posebne obaveze iz člana 35. stav (2) ovog zakona.

(2) Pribavljanje izvještaja iz stava (1) ovog člana sudija može povjeriti i stručnom savjetniku iz člana 22. ovog zakona.

(3) Izvršenje mjere posebnih obaveza iz člana 35. ovog zakona regulira se posebnim podzakonskim aktom.

B) Izvršenje mjere upućivanja u odgojni centar

Član 138

Nadležnost i provođenje

(1) Za izvršenje odgojne mjere upućivanja u odgojni centar nadležan je odgojni centar u mjestu prebivališta ili boravišta maloljetnika u vrijeme kada je odluka kojom je mjera izrečena postala izvršna.

(2) U slučajevima iz člana 36. st. (6) i (7) ovog zakona izvršenje odgojne mjere upućivanja u odgojni centar vrši se u saradnji sa organom starateljstva koji prati izvršenje odgojne mjere pojačanog nadzora, odnosno mjere posebnih obaveza.

Član 139

Boravak maloljetnika u odgojnom centru

(1) Maloljetnik za vrijeme izvršenja mjere boravka u odgojnom centru na određeni broj sati tokom dana ostaje kod roditelja, usvojitelja ili staratelja, nastavlja pohađati školu ili odlaziti na posao. Mjera boravka u odgojnom centru na određeni broj sati tokom dana izvršava se u periodu od 08 do 20 sati u slobodnom vremenu maloljetnika usklađenom sa školskim ili radnim obavezama.

(2) Prijem maloljetnika u ustanovu vrši se na osnovu izvršne odluke suda i druge neophodne dokumentacije utvrđene aktom o prijemu, tretmanu i otpustu maloljetnika.

(3) Maloljetniku upućenom u odgojni centar na neprekidni boravak osigurava se smještaj i ishrana. Maloljetniku upućenom u odgojni centar na period duži od četiri sata dnevno osigurava se odgovarajući broj obroka hrane.

(4) Izvještaj o toku i rezultatima provedbe mjere dostavlja se na zahtjev sudiji, tužitelju i organu starateljstva tokom samog trajanja mjere i obavezno po njenom isteku, a u slučaju kada je ova mjera određena u najdužem trajanju (član 36. stav (2) tačka b)) svakih 15 dana.

(5) Ukoliko se zbog nediscipline, ometanja ili onemogućavanja izvršenja mjere od maloljetnika mjera ne može izvršiti, odgojni centar dužan je u roku 76 sati obavijestiti nadležni sud radi poduzimanja odgovarajućih mjera.

(6) Dokumentacija maloljetnika koja sadrži podatke o identitetu maloljetnika i postupku izricanja i izvršavanja ove odgojne mjere povjerljive je prirode i dostupna je samo nadležnim organima u skladu sa zakonom.

(7) Sve ustanove, organizacije, institucije i druga pravna lica obavezna su sarađivati sa odgojnim centrom radi što efikasnije provedbe ove mjere, a u najboljem interesu maloljetnika.

C) Izvršenje odgojnih mjera pojačanog nadzora

a) Izvršenje mjere pojačanog nadzora roditelja, usvojitelja ili staratelja

Član 140

Početak izvršenja

Izvršenje odgojne mjere pojačani nadzor roditelja, usvojitelja ili staratelja počinje danom kada se roditelju, usvojitelju ili staratelju maloljetnika dostavi izvršna sudska odluka kojom je izrečena odgojna mjera.

Član 141

Provjera izvršenja mjere

Roditelj, usvojitelj ili staratelj maloljetnika dužan je izvršavati naloge i uputstva sudije i nadležnom organu starateljstva omogućiti provjeru izvršenja odgojne mjere i prihvatiti ukazanu pomoć radi njenog izvršenja.

Član 142

Izvještavanje suda

(1) Roditelj, usvojitelj ili staratelj maloljetnika, odnosno organ starateljstva u rokovima propisanim članom 120. ovog zakona izvještavaju sud o toku i rezultatima izvršenja odgojne mjere.

(2) Organ starateljstva bez odgađanja izvještava sud i tužitelja o razlozima koji otežavaju izvršenje mjere.

b) Izvršenje mjere pojačanog nadzora u drugoj porodici

Član 143

Upućivanje u drugu porodicu

(1) Odgojna mjera pojačanog nadzora u drugoj porodici izvršava se u porodici koju je odredio sud koji je sudio, na prijedlog nadležnog organa starateljstva.

(2) Po prijemu izvršne sudske odluke, koja je prethodno dostavljena maloljetniku, nadležni organ starateljstva upućuje maloljetnika u porodicu koja je određena sudskom odlukom.

Član 144

Izvršenje mjere

(1) Nadležni organ starateljstva i porodica u koju se maloljetnik smješta zaključuju ugovor u pisanom obliku kojim se reguliraju međusobna prava i obaveze.

(2) Porodica u kojoj je maloljetnik smješten dužna je nadležnom organu starateljstva omogućiti provjeru izvršenja odgojne mjere i prihvatiti ponuđenu pomoć radi ostvarivanja svrhe odgojne mjere.

(3) Za vrijeme izvršenja ove odgojne mjere maloljetnik održava veze sa svojom porodicom, ako sud koji prati i kontrolira izvršenje odgojne mjere, na prijedlog organa starateljstva, drugačije ne odluči.

Član 145

Izmijenjene okolnosti

Sud koji je izrekao odgojnu mjeru pojačanog nadzora u drugoj porodici može po službenoj dužnosti ili na prijedlog tužitelja, odnosno organa starateljstva odrediti smještaj maloljetnika u neku drugu porodicu, ako se prilike u porodici u kojoj je maloljetnik smješten toliko izmijene da otežavaju izvršenje odgojne mjere.

Član 146

Shodna primjena odredaba

Odredbe ovog zakona kojima se uređuje izvršenje odgojne mjere pojačanog nadzora od roditelja, usvojitelja ili staratelja primjenjuju se shodno i na izvršenje odgojne mjere pojačanog nadzora u drugoj porodici.

C) Izvršenje mjere pojačanog nadzora nadležnog organa socijalnog staranja

Član 147

Organ socijalnog staranja

(1) Za izvršenje odgojne mjere pojačanog nadzora organa socijalnog staranja nadležan je organ prebivališta, odnosno boravišta maloljetnika u vrijeme kad je odluka kojom je mjera izrečena postala izvršna.

(2) Organ starateljstva dužan je po prijemu izvršne odluke kojom je odgojna mjera pojačanog nadzora izrečena, odrediti službenu osobu organa starateljstva ili drugu stručnu osobu koja će mjeru provoditi i o tome odmah obavijestiti sudiju.

Član 148

Obaveze stručne osobe organa starateljstva, državnih organa i drugih ustanova

- (1) Stručna osoba kojoj je povjereno izvršenje odgojne mjere sačinjava program rada sa maloljetnikom, u skladu sa uputstvima suda i nadležnog organa starateljstva.
- (2) Državni organi, odgojne, obrazovne, zdravstvene i druge ustanove dužni su stručnoj osobi koja provodi ovu odgojnu mjeru pružiti pomoć, a roditelj, usvojitelj ili staratelj dužan je obavijestiti stručnu osobu o prilikama koje otežavaju izvršenje mjere.
- (3) U svemu ostalom u vezi sa izvršenjem odgojne mjere pojačanog nadzora nadležnog organa socijalnog staranja shodno se primjenjuju odredbe ovog zakona kojim se uređuje izvršenje odgojne mjere pojačanog nadzora roditelja, usvojitelja ili staratelja.

D) Izvršenje zavodskih odgojnih mjera

a) Opće odredbe

Član 149

Odgojne ustanove i odgojno-popravni dom

Zavodske mjere izvršavaju se u odgojnim ustanovama, odgojno-popravnom domu i posebnoj ustanovi za liječenje i osposobljavanje maloljetnika.

Član 150

Dostava dokumentacije i odluke organu nadležnom za izvršenje

- (1) Sud koji je sudio će izvršnu odluku sa dokumentacijom, koju čini izvod iz matične knjige rođenih, isprave ili dokazi o dotadašnjem školovanju i osposobljavanju, nalaz o zdravstvenom stanju, podaci o ranijem činjenju krivičnih djela, vođeni postupci i izvještaji organa starateljstva, zajedno sa nalogom, dostaviti organu nadležnom za upućivanje radi izvršenja zavodske mjere u roku tri dana od dana kada je odluka postala izvršna.
- (2) Organ kojem je odluka dostavljena na izvršenje dužan je pristupiti izvršenju krivične sankcije u roku osam a najduže u roku 15 dana od dana prijema odluke i dokumentacije iz stava (1) ovog člana.

Član 151

Prijem maloljetnika u ustanovu

- (1) Prijem maloljetnika u ustanovu vrši se na osnovu naloga o izvršenju sankcije koji izdaje sud.
- (2) Nakon prijema u ustanovu, maloljetniku se na jeziku i na način koji razumije objašnjavaju pravila ustanove, prava i obaveze koje ima, a u roku 24 sata obavlja se i medicinski pregled maloljetnika.

(3) Maloljetniku se osigurava kopija pravilnika ustanove u kojoj se nalazi. Za maloljetnike koji su nepismeni ili ne razumiju jezik, ove informacije se prenose na način koji osigurava njihovo potpuno razumijevanje.

(4) Dosjei maloljetnika koji sadrže podatke o identitetu, činjenicama i razlozima upućivanja u ustanovu, organu koji je to odredio, dan i sat prijema, podatke o premještanju i otpuštanju, detalje o fizičkom i mentalnom zdravlju maloljetnika kao i obavještenja roditelju, usvojitelju ili staratelju povjerljive su prirode i dostupni su samo ovlaštenom osoblju ustanove.

Član 152

Prava maloljetnika

(1) Maloljetnik prema kojem se izvršava zavodska mjera ima prava na:

a) dozvolu da nosi vlastitu odjeću ako je pogodna, ako je nema da mu se osigura, donji veš, sezonska odjeća i obuća primjerena lokalnim vremenskim uvjetima. Pogodnom odjećom se smatra i odjeća koja nije degradirajuća ili ponižavajuća i koja ne predstavlja rizik za sigurnost;

b) ishranu koja je dijetetski, higijenski i zdravstveno prilagođena njegovom uzrastu, koja ga održava u dobrom zdravlju i snazi i omogućuje normalan psihofizički razvoj;

c) najmanje tri obroka dnevno čija je ukupna vrijednost najmanje 16.000 džula;

d) boravak u slobodno vrijeme van prostorija ustanove i na svježem zraku najmanje tri sata dnevno;

e) učestvovanje u organiziranim kulturnim, sportskim i drugim prikladnim aktivnostima van ustanove;

f) osiguravanje uvjeta za bavljenje fizičkom rekreacijom i sportom;

g) pohađanje nastave van ustanove ako u toj ustanovi nije organizirana nastava određenog smjera ili obrazovanja i ako to opravdavaju dosadašnji uspjesi u odgoju i školovanju maloljetnika, pod uvjetom da ne šteti izvršenju odgojne mjere;

h) neograničen prijem paketa čija se težina i dopuštena sadržina određuju aktom o kućnom redu;

i) primanje pošte i po vlastitom izboru da komunicira u pisanoj formi ili telefonom najmanje dva puta sedmično;

j) primanje informacija praćenjem štampe i drugih publikacija, radio i televizijskog programa, igranog filma, pristupom biblioteci, internetu ili na drugi prihvatljiv način koji promovira dobrobit maloljetnika;

k) posjete jednom nedjeljno roditelja, usvojitelja, staratelja, bračnog druga, osobe sa kojom je zasnovao vanbračnu zajednicu, usvojenika, djece i ostalih srodnika u pravoj liniji, a u pobočnoj liniji do četvrtog stepena srodstva;

l) boravak sa bračnim drugom ili osobom sa kojom je zasnovao vanbračnu zajednicu jednom mjesečno do tri sata nasamo u za tu svrhu određenoj prostoriji u okviru ustanove;

- m) posjete dva puta mjesečno i drugih osoba koje ne ometaju izvršenje odgojne mjere, s tim da zabranu posjete ovih osoba može izreći rukovoditelj ustanove koji će rješenjem dati obrazloženje za donošenje takve odluke;
- n) posjetu predstavnika vladinih i nevladinih organizacija, institucija i drugih koji su zainteresirani za pružanje pomoći maloljetniku u obliku obrazovanja, zapošljavanja ili smještaja u svrhu pripreme za povratak u zajednicu;
- o) rad prema svojim mogućnostima u ustanovi, u skladu sa obavezama u pohađanju nastave. Za maloljetnika koji ne pohađa nastavu radno vrijeme traje u skladu sa općim propisima. Maloljetnik se van radnog vremena može radno angažirati najviše dva sata dnevno na održavanju čistoće i drugim tekućim poslovima ustanove;
- p) naknadu za rad i novčane nagrade za posebne uspjehe u radu, čije najniže i najviše iznose određuje rukovoditelj ustanove, kao i pravo da polovinom naknade i nagrade slobodno raspoláže, a ostatak mu se stavlja na štednju, s tim da mu, izuzetno, rukovoditelj ustanove može odobriti korištenje cijele naknade. Ni u kojem slučaju interes maloljetnika i njegov rad ne smiju biti podređeni ciljevima ostvarivanja profita ustanove ili za nekog trećeg;
- r) dnevni i nedjeljni odmor u skladu sa općim propisima;
- s) godišnji odmor u trajanju od 18 do 30 dana koji se koristi van ustanove ili u okviru ustanove, s tim da o dužini, načinu i mjestu korištenja odlučuje rukovoditelj ustanove na prijedlog odgajatelja;
- t) zdravstvenu zaštitu van ustanove ako ustanova ne može pružiti odgovarajuću zdravstvenu zaštitu. Vrijeme provedeno na liječenju u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi uračunava se u trajanje odgojne mjere;
- u) izvještavanje porodice maloljetnika o zdravstvenom stanju maloljetnika, a ako maloljetnik umre u roku šest mjeseci od otpuštanja izvršiti uvid u izvještaje provedene istrage;
- v) izvještavanje u najkraćem mogućem roku o smrti, ozbiljnoj bolesti ili povredi bilo kojeg člana uže porodice i da mu se osigura posjeta članu porodice ili prisustvo sahrani i
- z) ako želi, ima pravo učestvovati u vjerskoj službi i u vezi sa tim posjedovati i zadržati potrebne vjerske knjige i predmete za vjeroispovijedanje, kao i pravo odbijati sve oblike učesća u vjerskim i religioznim službama i obrazovanju.

Član 153

Pogodnosti

(1) Maloljetniku koji se dobro vlada i zalaže na radu rukovoditelj ustanove odgojno-popravnog doma može dodijeliti sljedeće pogodnosti:

- a) prošireno pravo na prijem posjeta,
- b) slobodne izlaske iz doma u grad,
- c) posjete sportskim, kulturnim i drugim prikladnim događajima van odgojno-popravnog doma,

d) posjete porodici, srodnicima ili drugim bliskim osobama za vrijeme vikenda i praznika i

e) dodatna odsustva iz ustanove odgojno-popravnog doma do 15 dana.

(2) Prošireno pravo na prijem posjeta podrazumijeva i češće posjete osoba iz člana 152. stav (1) tačka m) ovog zakona.

(3) Rukovoditelj ustanove u skladu sa posebnim pravilnikom može maloljetniku dodijeliti i druge pogodnosti koje povoljno utiču na izvršenje odgojne mjere.

Član 154

Disciplinski prekršaji i postupak

(1) Imajući u vidu osnovne karakteristike, potrebe i prava maloljetnika federalni ministar pravde posebnim pravilnikom propisat će koje ponašanje predstavlja disciplinski prekršaj, vrste sankcija koje se mogu izreći i njihovo trajanje, organ koji je ovlašten da izriče te sankcije, kao i organ ovlašten da razmatra žalbe.

(2) Nijedan maloljetnik neće biti kažnjen za disciplinski prekršaj o kojem prethodno nije provedena istraga i maloljetnik na njemu razumljiv način prethodno obaviješten o navedenom prekršaju i data mu mogućnost da prezentuje svoju odbranu, uključujući i pravo na žalbu.

Član 155

Zabranjene disciplinske mjere

Zabranjene su disciplinske mjere koje uključuju uskraćivanje rada, smanjenje hrane, ograničenje komunikacije maloljetnika sa članovima porodice, zatvaranje u mračne prostorije i samice, kolektivno kažnjavanje maloljetnika, kao i druge disciplinske mjere koje degradiraju i ugrožavaju fizičko ili mentalno zdravlje maloljetnika.

Član 156

Disciplinske mjere

(1) Zbog povrede odredaba ovog zakona koje se odnose na pravila boravka u ustanovi odgojno-popravnog doma, pravila kućnog reda i radne discipline, obaveza i programa postupanja i naloga ovlaštenih osoba maloljetniku se mogu izreći disciplinske mjere opomene i oduzimanja dodijeljenih pogodnosti.

(2) Pogodnosti predviđene članom 153. stav (1) tačka d) ovog zakona mogu se ograničiti samo ako bi posjeta porodici, srodnicima ili drugim bliskim osobama ugrozila fizičko i mentalno zdravlje maloljetnika ili na drugi način ometala izvršenje odgojne mjere o čemu rukovoditelj ustanove donosi rješenje sa razlozima za donošenje takve odluke.

(3) Ako se svrha disciplinske mjere može postići i bez njenog izvršenja, izvršenje disciplinskih mjera oduzimanja dodijeljenih pogodnosti može se uvjetno odgoditi do 90 dana. Uvjetno odgađanje izvršenja disciplinske mjere može se opozvati ako se maloljetniku u roku za koji je odgođeno izvršenje izrekne novo oduzimanje dodijeljenih pogodnosti.

Član 157

Zabrana nošenja i upotrebe oružja i ograničenja upotrebe sile i prinude

- (1) Zabranjeno je nošenje i upotreba oružja uposlenicima u ustanovama u kojima se izvršavaju zavodske odgojne mjere.
- (2) Upotreba sredstava sile i prinude iz bilo kojeg razloga je zabranjena, izuzev u slučajevima kada su druge metode kontrole iscrpljene ili bile neuspješne i to samo na najkraće moguće vrijeme i u skladu sa ovlaštenjima utvrđenim zakonom i propisima ustanove.
- (3) Po naređenju rukovoditelja ustanove sredstva sile i prinude za privremeno onesposobljavanje mogu se primijeniti samo radi sprečavanja maloljetnika od samopovređivanja, sprečavanja fizičkog napada i povređivanja službene osobe i drugih maloljetnika ili uništenja imovine većih razmjera, a o čemu se odmah obavještavaju sud, tužiteljstvo i Federalno ministarstvo pravde.

Član 158

Pravilnik o kućnom redu

Bliže odredbe o organizaciji i načinu izvršenja zavodskih odgojnih mjera propisuju se pravilnikom o kućnom redu ustanove.

Član 159

Obilazak maloljetnika smještenog u ustanovi

- (1) Sudija i tužitelj najmanje dva puta u toku godine obilaze maloljetnika smještenog u ustanovi za izvršenje zavodskih mjera, gdje u neposrednom kontaktu sa maloljetnikom i stručnim osobama koje se brinu o izvršenju mjere, kao i uvidom u odgovarajuću dokumentaciju utvrđuju zakonitost i pravilnost postupanja i cijene uspjeh postignut u odgoju i pravilnom razvoju ličnosti maloljetnika.
- (2) O uočenim propustima i drugim zapažanjima osobe iz stava (1) ovog člana dužne su bez odgađanja obavijestiti Federalno ministarstvo pravde, kao i upravu ustanove u kojoj se odgojna mjera izvršava.
- (3) Po obavještenju sudije, odnosno tužitelja, Federalno ministarstvo pravde, kao i uprava ustanove u kojoj se odgojna mjera izvršava dužni su bez odgađanja izvršiti odgovarajuće provjere i poduzeti mjere za otklanjanje nezakonitosti i nepravilnosti i o tom obavijestiti sudiju i tužitelja.

Član 160

Odgađanje izvršenja zavodske mjere

- (1) Na molbu maloljetnika, njegovog roditelja, odnosno staratelja ili usvojitelja ili na prijedlog nadležnog organa starateljstva, sudija može iz razloga predviđenih Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija odgoditi izvršenje zavodske odgojne mjere.

(2) O odgađanju odlučuje rješenjem sudija koji je izrekao odgojnu mjeru u roku tri dana od prijema molbe. Vrijeme odgađanja može biti određeno u trajanju do godinu dana, a u slučaju bolesti maloljetnika dok bolest traje.

(3) Protiv rješenja sudije, roditelji, usvojitelj ili staratelj maloljetnika mogu u roku tri dana od prijema rješenja podnijeti žalbu vijeću za maloljetnike istog suda. Vijeće za maloljetnike o žalbi odlučuje u roku tri dana od prijema žalbe.

(4) Molba i prijedlog iz stava (1) ovog člana i žalba iz stava (3) ovog člana zadržavaju izvršenje zavodske mjere.

(5) Ako sud prilikom ponovnog odbijanja molbe za odgađanje izvršenja utvrdi da se pravo na molbu zloupotrebljava, odlučuje da žalba ne zadržava izvršenje zavodske mjere.

Član 161

Prekid izvršenja zavodske mjere

(1) Na molbu maloljetnika, njegovog roditelja, usvojitelja ili staratelja na prijedlog organa starateljstva ili rukovoditelja ustanove u kojoj se zavodska mjera izvršava, sudija može iz razloga predviđenih Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija prekinuti izvršenje zavodske odgojne mjere.

(2) O prekidu odlučuje rješenjem sudija koji je izrekao odgojnu mjeru i to u roku tri dana od prijema molbe. Vrijeme prekida može biti određeno u trajanju do godinu dana, a u slučaju bolesti maloljetnika dok bolest traje.

(3) Protiv rješenja sudije osobe iz stava (1) ovog člana mogu izjaviti žalbu vijeću za maloljetnike u roku tri dana od prijema rješenja. Vijeće za maloljetnike o žalbi odlučuje u roku tri dana od dana prijema žalbe.

(4) Vrijeme prekida izvršenja ne uračunava se u vrijeme trajanja mjere.

(5) Kada prestanu okolnosti zbog kojih je dozvoljen prekid izdržavanja zavodske mjere ili se utvrdi da je dozvola data na osnovu lažnih isprava i dokaza, ili ako se prekid ne koristi u svrhu za koju je dozvoljen, sudija koji je izrekao zavodsku mjeru ukida rješenje iz stava (1) ovog člana i maloljetniku nalaže da se odmah, a najduže u roku tri dana od prijema rješenja javi ustanovi radi izvršenja zavodske mjere. Rješenje se dostavlja maloljetniku, roditeljima, odnosno staratelju ili usvojitelju i ustanovi, s tim da žalba ne zadržava izvršenje zavodske mjere.

(6) Protiv rješenja sudije iz stava (5) ovog člana žalbu mogu izjaviti maloljetnik, roditelj, odnosno staratelj ili usvojitelj u roku tri dana od prijema rješenja vijeću iz člana 17. stav (3) ovog zakona. Vijeće o žalbi odlučuje u roku tri dana od prijema žalbe.

Član 162

Shodna primjena Zakona o izvršenju krivičnih sankcija

Na sva ostala pitanja u vezi sa odgađanjem i prekidom izvršenja zavodskih mjera shodno se primjenjuju odredbe Zakona o izvršenju krivičnih sankcija kojim se uređuje odgađanje izvršenja i prekid izvršenja kazne zatvora za učinjeno krivično djelo.

Član 163

Otpuštanje maloljetnika iz ustanove

(1) Maloljetnik se otpušta sa izvršenja zavodske mjere kad istekne zakonom određeno najduže trajanje mjere ili kada sud donese odluku o obustavljanju njenog izvršenja, zamjeni izrečene odgojne mjere drugom mjerom ili uvjetnim otpustom.

(2) O uvjetnom otpustu iz odgojne ustanove i odgojno-popravnog doma, na molbu maloljetnika, odlučuje sudija suda koji je izrekao mjeru upućivanja u odgojnu ustanovu i odgojno-popravni dom.

(3) Kada se maloljetnik nalazi u završnom razredu škole ili pri kraju stručnog usavršavanja, a otpuštanjem iz ustanove u kojoj se mjera izvršava onemogućio bi se završetak školovanja ili stručnog osposobljavanja, ustanova može, na molbu maloljetnika, omogućiti završetak školovanja ili stručnog osposobljavanja.

(4) U slučaju iz stava (3) ovog člana na maloljetnika se ne primjenjuju odredbe člana 164. stav (4) i člana 169. stav (4) ovog zakona.

b) Izvršenje mjere upućivanje u odgojnu ustanovu

Član 164

Upućivanje u odgojnu ustanovu

(1) Zavodska mjera upućivanje u odgojnu ustanovu izvršava se u ustanovi koja osigurava smještaj i zadovoljavanje odgojnih, zdravstvenih, obrazovnih, sportskih i drugih razvojnih potreba maloljetnika.

(2) Zavodska mjera upućivanje u odgojnu ustanovu izrečena osobi muškog spola izvršava se u odgojnoj ustanovi za te osobe.

(3) Zavodska mjera upućivanje u odgojnu ustanovu izrečena osobi ženskog spola izvršava se u odgojnoj ustanovi za maloljetnice ili u odvojenom ženskom odjeljenju odgojne ustanove iz stava (2) ovog člana.

(4) Maloljetnik kojem je izrečena ova odgojna mjera ima ista prava i obaveze kao i ostali maloljetnici u odgojnoj ustanovi, s tim što mu se u pogledu postupanja poklanja posebna pažnja, ali tako da se u životu i radu u ustanovi ne izdvaja od ostalih.

(5) O izrečenoj odgojnoj mjeri upoznaje se samo rukovoditelj kao i drugo stručno osoblje uključeno u izvršenje odgojne mjere.

(6) Osoba kojoj je izrečena zavodska mjera upućivanje u odgojnu ustanovu može u njoj ostati do navršene 23. godine.

Član 165

Dovođenje maloljetnika u ustanovu

(1) Organ starateljstva nadležan prema mjestu prebivališta, odnosno boravišta maloljetnika u vrijeme kada je odluka kojom je odgojna mjera izrečena postala izvršna, određuje osoba koja je dužna maloljetnika dovesti u odgojnu ustanovu.

(2) Odgojna ustanova obavještava sud o prijemu maloljetnika i danu početka izvršenja odgojne mjere.

Član 166

Prijem maloljetnika u ustanovu

(1) Prilikom stupanja maloljetnika u odgojnu ustanovu u skladu se odredbom člana 151. ovog zakona, najprije se utvrđuje identitet maloljetnika, zatim slijedi ljekarski pregled, a potom ispitivanje ličnosti u posebnom odjeljenju odgojne ustanove radi određivanja programa postupanja. Ovo ispitivanje može trajati najduže 30 dana.

(2) Pojedinačni program postupanja sa maloljetnikom sačinjava stručni tim ustanove.

(3) Nakon ispitivanja iz stava (1) ovog člana maloljetnik se raspoređuje u grupu koja se formira prema uzrastu, nivou zrelosti i drugim ličnim karakteristikama maloljetnika, kao i određenom programu postupanja radi primjene istovrsnih odgojnih postupaka i uticaja.

(4) Odgojna grupa ima najviše deset maloljetnika i posebnog odgajatelja.

Član 167

Nemogućnost otpočinjanja ili nastavka izvršenja odgojne mjere

(1) Ako izvršenje mjere ne može otpočeti ili se nastaviti zbog odbijanja ili bjekstva maloljetnika, organ starateljstva, odnosno rukovoditelj ustanove o tome obavještava nadležni organ unutrašnjih poslova koji dovodi maloljetnika u odgojnu ustanovu.

(2) Način dovođenja ne smije narušavati dostojanstvo maloljetnika, niti mu nauditi fizički ili mentalno.

Član 168

Premještanje maloljetnika u drugu odgojnu ustanovu

Na zahtjev maloljetnika, roditelja, usvojitelja ili staratelja maloljetnika ili na prijedlog ustanove u kojoj se mjera izvršava, odnosno na prijedlog nadležnog organa starateljstva, sud može donijeti odluku o premještanju maloljetnika u drugu odgojnu ustanovu kada prvobitni kriteriji za upućivanje ili daljnja potreba za reintegracijom u društvo mogu biti efikasnije postignuti u drugoj ustanovi ili kada obrazloženi razlozi sigurnosti prebacivanje čine neophodnom mjerom.

c) Izvršenje mjere upućivanje u odgojno-popravni dom

Član 169

Odgojno-popravni dom

(1) Zavodska mjera upućivanje u odgojno-popravni dom izrečena osobi muškog spola izvršava se u odgojno-popravnom domu za te osobe.

(2) Zavodska mjera upućivanje u odgojno-popravni dom izrečena osobi ženskog spola izvršava se u odgojno-popravnom domu za maloljetnice ili u odvojenom ženskom odjeljenju odgojno-popravnog doma iz stava (1) ovog člana.

(3) Punoljetna osoba kojoj je izrečena mjera iz stava (1) ovog člana, kao i maloljetnik koji u odgojno-popravnom domu dok traje mjera postane punoljetan smješta se u posebno odjeljenje odgojno-popravnog doma.

(4) Osoba kojoj je izrečena zavodska mjera upućivanje u odgojno-popravni dom u njemu može ostati do navršene 23. godine.

Član 170

Upućivanje maloljetnika

(1) Za upućivanje maloljetnika u odgojno-popravni dom nadležan je sud koji je izrekao mjeru. Maloljetniku se za pripremu mora ostaviti najmanje osam a najviše 15 dana.

(2) Maloljetnika koji se nalazi u pritvoru u odgojno-popravni dom upućuje sud na čijem je području sjedište ustanove u kojoj je maloljetnik pritvoren.

(3) Sud koji upućuje maloljetnika na izvršenje ove mjere dostavlja odgojno-popravnom domu izvršnu odluku o izrečenoj mjeri sa dokumentacijom iz člana 150. stav (1) ovog zakona.

Član 171

Dovođenje u odgojno-popravni dom

(1) Sud koji je sudio nalaže maloljetniku koji nije u pritvoru u pisanom obliku da se određenog dana javi radi izvršenja izrečene mjere ili nalaže roditelju, usvojitelju ili staratelju da maloljetnika određenog dana dovede u odgojno-popravni dom.

(2) Sud iz stava (1) ovog člana obavještava odgojno-popravni dom o datumu kada se maloljetnik treba javiti i uz to obavještenje dostavlja izvršnu odluku o izrečenoj mjeri sa podacima o maloljetniku pribavljenim u toku postupka iz člana 150. stav (1) ovog zakona.

(3) Ako se maloljetnik po nalogu suda ne javi u odgojno-popravni dom, sud naređuje njegovo dovođenje, a ako se maloljetnik krije ili je u bjekstvu, sud naređuje izdavanje potjernice.

(4) U slučaju bjekstva maloljetnika iz odgojno-popravnog doma, rukovoditelj ustanove će odmah obavijestiti roditelja, odnosno staratelja maloljetnika i narediti izdavanje potjernice.

Član 172

Prijem maloljetnika u odgojno-popravni dom

Prijem maloljetnika u odgojno-popravni dom vrši se u skladu sa odredbom člana 151. ovog zakona.

d) Upućivanje maloljetnika u posebnu ustanovu

Član 173

Ometenost u psihofizičkom razvoju

(1) Maloljetnik kojem je zbog ometenosti u psihofizičkom razvoju ili zbog psihičkih poremećaja izrečena mjera upućivanje u posebnu ustanovu za liječenje i osposobljavanje na osnovu odredbe člana 44. ovog zakona, u toj ustanovi ima ista prava kao i ostali maloljetnici smješteni u ustanovi.

(2) Ako se u ustanovi za osposobljavanje ne mogu zadovoljiti potrebe maloljetnika sa invaliditetom, maloljetnik se premješta u specijalizirani zavod ili ustanovu gdje se ove potrebe mogu zadovoljiti.

Član 174

Upućivanje u posebnu ustanovu za liječenje i osposobljavanje

(1) Upućivanje maloljetnika u posebnu ustanovu za liječenje i osposobljavanje vrši organ starateljstva prema prebivalištu, odnosno boravištu maloljetnika u vrijeme kada je odluka kojom je odgojna mjera izrečena postala izvršna.

(2) Organ starateljstva iz stava (1) ovog člana odmah obaviještava sud nadležan za izvršenje ove mjere i nadležni organ unutrašnjih poslova kada izvršenje mjere ne može započeti ili se nastaviti zbog odbijanja ili bjekstva maloljetnika.

(3) Maloljetnik se dovodi i sprovodi u pratnji zdravstvenih radnika.

(4) Način dovođenja i sprovođenja ne smije narušavati dostojanstvo maloljetnika, niti mu nauditi fizički ili mentalno.

Član 175

Izvještavanje

Posebna ustanova za osposobljavanje i liječenje maloljetnika o rezultatima izvršenja mjere dostavlja izvještaj u skladu sa članom 120. stav (1) ovog zakona, a kada maloljetnik postane punoljetan, posebno izvještava sudiju i tužitelja o zdravstvenom stanju maloljetnika radi ispitivanja potrebe za donošenjem jedne od odluka predviđenih članom 44. stav (3) ovog zakona.

5. Izvršenje kazne maloljetničkog zatvora

Član 176

Odvojeni kazneno-popravni zavodi

(1) Kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u posebnom kazneno-popravnom zavodu za maloljetnike koji ne može imati dodira sa kazneno-popravnim zavodom u kojem odrasle osobe izdržavaju kaznu zatvora.

(2) Kazna maloljetničkog zatvora izrečena osobama ženskog spola izvršava se u posebnom kazneno-popravnom zavodu za maloljetnice ili odvojenom odjeljenju kazneno-popravnog zavoda za maloljetnike iz stava (1) ovog člana.

(3) Maloljetnici koji za vrijeme izvršenja kazne maloljetničkog zatvora postanu punoljetni i dalje nastavljaju boraviti u zavodu za maloljetnike ili u odjeljenju za mlađe punoljetne osobe, osim ako njihova društvena reintegracija neće imati veći efekat ako se smjeste u zavod za odrasle.

(4) Mlađe punoljetne osobe kojima je izrečena kazna maloljetničkog zatvora smještaju se u zavod koji ima sličan režim kao i zavod za maloljetnike.

Član 177

Vrijeme ostanka u kazneno-popravnom zavodu

(1) Osuđeni na kaznu maloljetničkog zatvora u kazneno-popravnom zavodu za maloljetnike može ostati najduže do navršene 23. godine, a ako do tada ne izdrži kaznu, u odnosu na njega, postupa se na način propisan članom 176. ovog zakona.

(2) Izuzetno, u kazneno-popravnom zavodu za maloljetnike osuđeni može ostati i nakon što je navršio 23. godinu, ako je to potrebno radi završavanja školovanja ili stručnog osposobljavanja, ili ako ostatak neizdržane kazne nije veći od šest mjeseci, ali najduže do navršene 25. godine.

Član 178

Odlučivanje o uvjetnom otpustu

(1) O uvjetima otpusta osuđenog na kaznu maloljetničkog zatvora odlučuje sudija prvostepenog suda koji je donio presudu.

(2) Sudija odlučuje o uvjetnom otpustu na osnovu molbe maloljetnika.

(3) Prije donošenja odluke sudija, po potrebi, usmeno sasluša maloljetnika, njegove roditelje, predstavnike organa socijalnog staranja i druge osobe i pribavlja izvještaj i mišljenje kazneno-popravnog zavoda o opravdanosti uvjetnog otpusta. Usmeno saslušanje maloljetnika obavezno je ako se odlučuje o uvjetima otpusta poslije dvije trećine izdržane kazne, osim ako sudija, na osnovu dostupne dokumentacije, ne ocijeni da su ispunjeni uvjeti za uvjetni otpust.

(4) Ako je maloljetnik izdržao kaznu iz stava (3) ovog člana, a njegovo ponašanje tokom izdržavanja kazne ukazuje da u skladu sa članom 31. ovog zakona nije postignuta svrha kažnjavanja, zahtjev za uvjetni otpust se odbija i maloljetnik se o tome obavještava.

(5) O opozivanju uvjetnog otpusta, kada se za to steknu uvjeti, poslije saslušanja tužitelja i maloljetnika, odlučuje sud koji je donio odluku o uvjetnom otpustu.

Član 179

Shodna primjena odredaba ovog zakona i Zakona o izvršenju krivičnih sankcija

(1) Odredbe čl. od 150. do 157 i čl. od 159. do 161. ovog zakona shodno se primjenjuju i u odnosu na maloljetnika kojem je izrečena kazna maloljetničkog zatvora, a bliže odredbe o režimu

boravka maloljetnika propisuju se posebnim pravilnikom kazneno-popravnog zavoda koji donosi federalni ministar pravde.

(2) Na ostala pitanja u vezi sa izvršenjem kazne maloljetničkog zatvora shodno se primjenjuju odredbe Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, ukoliko nisu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

6. Posebne odredbe o izvršenju mjera sigurnosti

Član 180

Posebna odjeljenja za izvršenje mjera sigurnosti

(1) Izvršenje mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i obaveznog liječenja od ovisnosti prilagođava se uzrastu i ličnosti maloljetnika.

(2) Mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja, kada postoje uvjeti iz člana 63. stav (1) ovog zakona i mjera sigurnosti obaveznog liječenja od ovisnosti kada postoje uvjeti iz člana 64. stav (1) ovog zakona izvršavaju se u posebnom odjeljenju zdravstvene ustanove određene za maloljetnike ili u drugim specijaliziranim zdravstvenim ustanovama. Mjera sigurnosti ambulantnog liječenja na slobodi kada postoje uvjeti iz člana 65. stav (1) ovog zakona izvršava se u ambulanti koja se određuje na prijedlog organa starateljstva koji prati izvršenje mjera sigurnosti i o tome svaka tri mjeseca obavještava tužitelja, roditelja, odnosno staratelja ili maloljetnika i sud.

(3) Maloljetnik u zdravstvenoj ustanovi ili specijaliziranoj ustanovi ili na ambulantnom liječenju ostaje sve dok ne prestanu razlozi zbog kojih je izrečena mjera sigurnosti, ali najduže do isteka trajanja odgojne mjere ili kazne maloljetničkog zatvora ili dok traje odgođeno izvršenje ove kazne ili uvjetni otpust iz zavoda ili ustanove.

(4) Kada su ispunjeni uvjeti iz člana 122. ovog zakona, sud će poduzeti predviđene mjere u svrhu osiguranja provođenja izrečenih mjera sigurnosti.

7. Pomoć poslije izvršenja zavodskih mjera i kazne maloljetničkog zatvora

Član 181

Organ starateljstva

(1) Nadležni organ starateljstva dužan je tokom trajanja zavodske mjere i kazne maloljetničkog zatvora održavati stalnu vezu sa maloljetnikom, njegovom porodicom i ustanovom u koju je maloljetnik smješten kako bi se maloljetnik i njegova porodica što bolje pripremili za vraćanje maloljetnika u raniju socijalnu sredinu i njegovo uključivanje u daljnji društveni život.

(2) Ustanova ili zavod u kojoj se izvršava zavodska mjera ili kazna maloljetničkog zatvora dužni su da najmanje 90 dana prije planiranog otpuštanja maloljetnika obavijeste o tome roditelje maloljetnika, usvojitelja ili staratelja, odnosno bliske srodnike sa kojima je maloljetnik živio, kao i nadležni organ socijalnog staranja i predlože im mjere koje bi trebalo poduzeti za prihvatanje maloljetnika.

Član 182

Obavještanje organa starateljstva i dužnost pružanja pomoći nakon izvršenja krivične sankcije

(1) Roditelj, usvojitelj ili staratelj, odnosno bliski srodnik sa kojim je maloljetnik živio prije stupanja na izdržavanje zavodske mjere ili kazne maloljetničkog zatvora, dužan je o povratku maloljetnika u porodicu obavijestiti nadležni organ starateljstva.

(2) Nadležni organ socijalnog staranja dužan je maloljetniku, poslije izvršenja krivične sankcije iz stava (1) ovog člana, pružiti potrebnu pomoć.

Član 183

Vrste pomoći

(1) Nakon izvršenja krivične sankcije nadležni organ starateljstva u kontaktu i saradnji sa nadležnim ministarstvima i drugim vladinim i nevladinim organizacijama, institucijama, preduzećima, pojedincima maloljetniku pruža pomoć u vezi sa iznalaženjem smještaja i sredine u kojoj će živjeti, dovršetkom započetog obrazovanja i stručnog osposobljavanja, liječenjem radi zaštite njegovog fizičkog i duševnog zdravlja, pri pronalaženju zaposlenja, osiguranjem ishrane, odjeće i finansijskih sredstava za druge nužne potrebe radi omogućavanja njegovog ponovnog integrisanja u društvenu zajednicu.

(2) Predmet posebne brige organa starateljstva u skladu sa stavom (1) ovog člana su maloljetnici bez ikakvog staranja i porodičnog okruženja, oni koji su bez odgovarajućeg roditeljskog staranja, kao i druge osjetljive (rizične) grupe djece.

Član 184

Briga o maloljetniku bez roditeljskog staranja

(1) Nadležni organ starateljstva dužan je poslije otpuštanja maloljetnika sa izvršenja zavodske mjere ili kazne maloljetničkog zatvora posebno brinuti o maloljetniku bez roditelja, kao i o maloljetniku čije su porodične i materijalne prilike nesređene.

(2) Predmet posebne brige organa socijalnog staranja podrazumijeva naročito smještaj, ishranu, nabavku odjeće, liječenje, pomoć u sređivanju porodičnih prilika, okončanje stručnog osposobljavanja i zapošljavanje maloljetnika.

Dio sedmi

KRIVIČNA DJELA NA ŠTETU DJECE I MALOLJETNIKA

Član 185

Opće odredbe

(1) Sudija za maloljetnike, odnosno vijeće kojim predsjedava sudija za maloljetnike ili sudija koji ima posebna znanja iz oblasti prava djeteta sudi i punoljetnim učiniocima krivičnih djela propisanih Krivičnim zakonom kada se u krivičnom postupku kao oštećeni pojavljuje dijete i maloljetna osoba, kao što su krivična djela:

1) ubistvo,

- 2) čedomorstvo,
- 3) učestvovanje u samoubistvu,
- 4) teška tjelesna povreda,
- 5) protupravno lišenje slobode,
- 6) otmica,
- 7) silovanje,
- 8) spolni odnos sa nemoćnom osobom,
- 9) spolni odnos zloupotrebom položaja,
- 10) spolni odnos sa djetetom,
- 11) bludne radnje,
- 12) zadovoljavanje pohote pred djetetom ili maloljetnikom,
- 13) navođenje na prostituciju,
- 14) iskorištavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije,
- 15) upoznavanje djeteta sa pornografijom,
- 16) rodoskrvuće,
- 17) vanbračna zajednica sa mlađim maloljetnikom,
- 18) oduzimanje djeteta ili maloljetnika,
- 19) promjena porodičnog stanja,
- 20) zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetnika,
- 21) napuštanje djeteta,
- 22) nasilje u porodici,
- 23) izbjegavanje izdržavanja,
- 24) sprečavanje i neizvršavanje mjera za zaštitu maloljetnika,
- 25) omogućavanje uživanja opojnih droga,
- 26) razbojnička krađa,

27) razbojništvo.

(2) Tužitelj pokreće i postupak protiv punoljetnih učinilaca drugih krivičnih djela propisanih Krivičnim zakonom, u skladu sa odredbama ovog dijela zakona, ako ocijeni da je to potrebno radi posebne zaštite ličnosti djece i maloljetnih osoba koja kao oštećeni učestvuju u krivičnom postupku.

Član 186

Provođenje krivičnog postupka

(1) Krivični postupak protiv učinilaca krivičnih djela iz člana 185. ovog zakona vodi se prema odredbama Zakona o krivičnom postupku, s tim da se ne primijenjuju odredbe koje se odnose na kazneni nalog.

(2) Istragu vodi tužitelj koji je stekao posebna znanja iz oblasti prava djeteta i krivičnopravne zaštite maloljetnih osoba.

(3) U istražnim radnjama postupaju specijalizirane ovlaštene službene osobe koje su stekle posebna znanja iz oblasti prava djeteta i krivičnopravne zaštite maloljetnih osoba.

Član 187

Postupanje

(1) U krivičnim predmetima protiv učinilaca krivičnih djela na štetu djece i maloljetnika, pri provođenju procesnih radnji posebno obazrivo se odnosi prema djetetu ili maloljetniku na čiju štetu je učinjeno krivično djelo, imajući u vidu njegov uzrast, osobine njegove ličnosti, obrazovanje i prilike u kojima živi kako bi se izbjegle moguće štetne posljedice na budući život, odgoj i razvoj. Saslušanje djeteta ili maloljetnika se, po pravilu, obavlja uz pomoć pedagoga, psihologa ili druge stručne osobe.

(2) Ako se kao svjedok sasluša dijete ili mlađi maloljetnik oštećen krivičnim djelom iz člana 185. ovog zakona, takvo saslušanje se može provesti najviše dva puta. Tužitelj ili ovlaštena službena osoba ispitivanje obavlja putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka, a bez prisustva tužitelja ili ovlaštene službene osobe u prostoriji gdje se svjedok nalazi. Saslušanje djeteta ili maloljetnika se, po pravilu, obavlja uz pomoć pedagoga, psihologa ili druge stručne osobe.

(3) Dijete ili mlađa maloljetna osoba može se saslušati u svom stanu ili drugom prostoru u kojem boravi ili centru za socijalni rad. Pri saslušanju postupa se u skladu sa stavom (2) ovog člana.

(4) Sud će saslušati dijete ili maloljetnika oštećenog krivičnim djelom iz člana 185. ovog zakona, u skladu sa stavom (2) ovog člana, tako da sud, tužitelj, maloljetnik i branitelj mogu postavljati pitanja a da ne budu prisutni u istoj prostoriji sa oštećenim. Saslušanje djeteta ili maloljetnika se obavlja tako da se pitanja mogu postavljati posredstvom suda, a, po potrebi, uz pomoć pedagoga, psihologa ili druge stručne osobe.

(5) U svrhu zaštite djece i maloljetnika oštećenih krivičnim djelom iz člana 185. ovog zakona primjenjuju se i druge odgovarajuće odredbe Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka ("Službene novine Federacije BiH", broj 36/03).

(6) Odredbe ovog člana se primjenjuju i onda kada se saslušava dijete ili maloljetnik koji je svjedok - očevidac učinjenog djela iz člana 185. ovog zakona.

(7) Odredba člana 84. ovog zakona primjenjuje se u krivičnom postupku protiv učinilaca krivičnih djela na štetu djece i maloljetnika.

Član 188

Zabrana suočenja

Ako se kao svjedok saslušava dijete ili maloljetnik koji je ozbiljno fizički ili psihički traumatiziran okolnostima pod kojima je izvršeno krivično djelo ili pati od ozbiljnih psihičkih poremećaja koji ga čine posebno osjetljivim, zabranjeno je vršiti njegovo suočenje sa osumnjičenim, odnosno optuženim.

Član 189

Prepoznavanje osumnjičenog, odnosno optuženog

Ako prepoznavanje osumnjičenog, odnosno optuženog vrši maloljetnik oštećen krivičnim djelom ili je očevidac učinjenog krivičnog djela, takvo prepoznavanje u svim fazama postupka vrši se na način koji u potpunosti onemogućava da osumnjičeni, odnosno optuženi vidi maloljetnu osobu.

Član 190

Nadležnost i sastav suda

U pogledu nadležnosti i sastava suda koji sudi punoljetnim učinocima krivičnih djela na štetu djece i maloljetnika, shodno se primjenjuju odredbe Zakona o krivičnom postupku ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Član 191

Hitnost postupanja

Krivični postupak za djela iz člana 185. ovog zakona je hitan.

Dio osmi

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 192

Važenje pravomoćno izrečenih odgojnih mjera

(1) Odgojna mjera pojačanog nadzora roditelja, usvojitelja ili staratelja, pojačanog nadzora u drugoj porodici i pojačanog nadzora nadležnog organa socijalnog staranja koja je pravomoćno izrečena do dana stupanja na snagu ovog zakona ne može trajati duže od vremena propisanog ovim zakonom.

(2) Zavodska odgojna mjera upućivanje u odgojnu ustanovu, upućivanje u odgojno-popravni dom i upućivanje u drugu ustanovu za liječenje i osposobljavanje koja je pravomoćno izrečena do dana stupanja na snagu ovog zakona ne može trajati duže od vremena predviđenog ovim zakonom.

(3) Zavodska odgojna mjera pravomoćno izrečena do dana stupanja na snagu ovog zakona punoljetnoj osobi koja je učinila krivično djelo kao stariji maloljetnik, a u vrijeme suđenja nije imala navršene 23 godine života, zamijenit će se odgojnom mjerom pojačanog nadzora organa socijalnog staranja.

Član 193

Pravomoćno izrečena kazna maloljetničkog zatvora

Kazna maloljetničkog zatvora pravomoćno izrečena do dana stupanja na snagu ovog zakona u trajanju dužem nego što bi se mogla izreći prema odredbama člana 51. stav (1) ovog zakona, smanjuje se prema odredbama ovog zakona.

Član 194

Postupanje u odnosu na zastarjelost izvršenja kazne

Odredbe člana 56. ovog zakona primijenjuju se na zastarjelost izvršenja kazne maloljetničkog zatvora i kada je presuda izrečena prije stupanja na snagu ovog zakona, ukoliko zastarjelost već nije nastupila.

Član 195

Rehabilitacija

Odredbe člana 60. ovog zakona o rehabilitaciji učinilaca krivičnih djela osuđenih na kaznu maloljetničkog zatvora primijenjuju se i u odnosu na osuđene prije stupanja na snagu ovog zakona, ukoliko rehabilitacija već nije nastupila.

Član 196

Dosadašnji krivični postupci

(1) Krivični postupak pokrenut prije stupanja na snagu ovog zakona, nastaviti će se prema ovom zakonu, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Predmeti iz stava (1) ovog člana koji se nalaze u fazi pripremnog postupka dostaviti će se odmah tužiteljstvu, a ako je u toku izvršenje pojedinih istražnih radnji, u roku osam dana od dana početka primjene ovog zakona.

(3) Ako je do stupanja na snagu ovog zakona donesena odluka protiv koje je prema odredbama Zakona o krivičnom postupku i drugim zakonskim propisima iz ove oblasti dozvoljen pravni lijek, a ta odluka nije dostavljena osobama koje imaju pravo na pravni lijek, ili ako je pravni lijek podnesen, ali o njemu još nije odlučeno – u pogledu prava na pravni lijek i postupak po pravnom lijeku primijenjuju se odredbe Zakona o krivičnom postupku.

Član 197

Računanje rokova

(1) Ako je na dan stupanja na snagu ovog zakona u predmetima koje on regulira bio u toku kakav rok, taj rok se računa prema odredbama ovog zakona, osim ako je rok po dosadašnjim propisima bio duži.

(2) Odredbe čl. 100., 101. i 102. ovog zakona o rokovima trajanja pritvora primijenjuju se u predmetima započetim nakon njegovog stupanja na snagu.

Član 198

Edukacija

(1) O sticanju posebnih znanja i kontinuiranom stručnom osposobljavanju i usavršavanju sudija i tužitelja iz oblasti dječijih prava, prijestupništva mladih i njihove krivičnopravne zaštite brine se Centar za edukaciju sudija i tužitelja Federacije Bosne i Hercegovine i to pod nadzorom Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine.

(2) Federalno ministarstvo pravde, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova, Federalno ministarstvo zdravstva, Udruženje medijatora Bosne i Hercegovine i Advokatska komora Federacije Bosne i Hercegovine brinu o stručnom usavršavanju osoba koje rade na poslovima prijestupništva mladih i krivičnopravne zaštite djece, ovlaštenih službenih osoba, socijalnih radnika, medijatora, advokata, uposlenika u ustanovama i zavodima putem saradnje i koordinacije rada sa Centrom za edukaciju sudija i tužitelja Federacije Bosne i Hercegovine, naučnim ustanovama, profesionalnim udruženjima i nevladinim organizacijama kroz stručna savjetovanja, seminare, provjere znanja i druge oblike dodatnog osposobljavanja stručnih osoba koje rade na tim poslovima, a prema programu edukacije koji donosi ministar pravde.

(3) Centar za edukaciju sudija i tužitelja Federacije Bosne i Hercegovine osigurava tužiteljima i sudijama uvjerenja ili certifikate o stručnoj osposobljenosti za obavljanje poslova iz oblasti prijestupništva mladih i njihove krivičnopravne zaštite.

(4) Stručno osposobljavanje osoba iz stava (2) ovog člana, ovlaštenih službenih osoba, socijalnih radnika, medijatora, advokata i uposlenika u ustanovama i zavodima, osigurat će se najdalje u roku deset mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 199

Komisija za praćenje i unapređenje rada organa krivičnog postupka i izvršenje krivičnih sankcija

(1) Federalno ministarstvo pravde osniva komisiju za praćenje i unapređenje rada organa krivičnog postupka i izvršenje krivičnih sankcija prema maloljetnicima (u daljnjem tekstu: komisija), koja će donijeti poslovnik o radu u roku šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

(2) Članovi komisije imenuju se iz reda istaknutih sudija, tužitelja, ovlaštenih službenih osoba, advokata i stručnih osoba organa starateljstva koji su u dužem vremenskom periodu radili ili rade

na krivičnim predmetima djece i maloljetnika, kao i osobe koje se bave naukom i koje su priznati stručnjaci u oblasti prijestupništva mladih i krivičnopravne zaštite djece i maloljetnika.

(3) Prilikom izbora članova komisije vodi se računa o ravnopravnoj zastupljenosti oba spola.

(4) Komisija podnosi Federalnom ministarstvu pravde inicijative, prijedloge, mišljenja i analize koje se odnose na prijestupništvo mladih i krivičnopravnu zaštitu djece i maloljetnika, na postupanje sa njima prema odredbama ovog zakona, kao i na druge pravce rada sa ovom populacijom.

Član 200

Donošenje podzakonskih akata

(1) U roku šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona:

a) federalni ministar pravde donijet će pravilnik o primijeni posebnih obaveza prema maloljetnim učiniocima iz člana 35. stav (9) ovog zakona, pravilnik o disciplinskoj odgovornosti iz člana 154. stav (1) ovog zakona, pravilnik o režimu boravka maloljetnika u kazneno-popravnom zavodu iz člana 179. stav (1) ovog zakona i program edukacije iz člana 198. stav (2) ovog zakona;

b) federalni ministar za rad i socijalnu politiku donijet će uputstvo o načinu vođenja evidencija o izrečenim odgojnim mjerama iz člana 49. stav (1) ovog zakona i

c) federalni ministar unutrašnjih poslova donijet će pravilnik o primijeni mjere policijskog upozorenja iz člana 124. ovog zakona.

(2) Uredba o primijeni odgojnih preporuka prema maloljetnicima ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/09) usaglasit će se u roku iz stava (1) ovog člana sa ovim zakonom.

Član 201

Prestanak važenja

Do početka primijene ovog zakona uskladit će se odredbe Krivičnog zakona, Zakona o krivičnom postupku, Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, Zakona o prekršajima i odredbe drugih propisa iz oblasti zaštite prava djece i maloljetnika sa ovim zakonom.

Član 202

Stupanje na snagu

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH", a primjenjivat će se istekom godine dana nakon stupanja na snagu.

Samostalni član Zakona o izmjeni

Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku

("Sl. novine FBiH", br. 74/2020)

Član 2

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".